

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 61/2021

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα Γ')

Συνεδρίαση της 7^{ης} Απριλίου 2021

Σύνθεση

Πρόεδρος: Βασιλική Δούσκα, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αδαμαντία Καπετανάκη, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Ευάγγελος Μαρίνης, Μιχαήλ Τζουβάρας, Νικόλαος Μουκαζής, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Επιστήμη-Μαρία Μουστακάτου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη άνευ ψήφου).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμ.πρωτ.4906/01-03-2021 (αριθμ.πρωτ. εισ. εγγράφου 21/01-03-2021) του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) του Διεπιστημονικού Οργανισμού Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), το οποίο εγκρίθηκε από την Ολομέλεια του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού, κατά τη με αριθμ.4/26-02-2021 συνεδρίαση, όπως αυτό διορθώθηκε με το με αριθμ.πρωτ.5196/03-

03-2021 έγγραφο (αριθμ.πρωτ.εισ.εγγράφου 23/03-03-2021) και συμπληρώθηκε με το με αριθμ.πρωτ.6119/12-03-2021 έγγραφο (αριθμ.πρωτ.εισ.εγγράφου 27/12-03-2021).

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται α) κατά πόσο οι διατάξεις του άρθρου 4 παρ.1 του ν.3328/2005 αποκλείουν τη δυνατότητα αναγνώρισης ισοτιμίας τίτλων σπουδών από ομοταγή ιδρύματα της αλλοδαπής, η χορήγηση των οποίων έχει πραγματοποιηθεί με αναγνώριση εξήντα (60) πιστωτικών μονάδων μη συναφούς γνωστικού αντικειμένου επί συνόλου διακοσίων σαράντα (240) πιστωτικών μονάδων και β) κατά πόσο η αναγνώριση κατά πολύ μικρότερου αριθμού πιστωτικών μονάδων (λόγου χάριν 5, 10, 15 πιστωτικών μονάδων) μη συναφούς γνωστικού αντικειμένου θα εμπόδιζε την αναγνώριση ισοτιμίας, κατ'εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 4 παρ.1 του ν.3328/2005.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο ανωτέρω έγγραφο ερώτημα της Υπηρεσίας και στα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Δυνάμει της με αριθμ.πρωτ.4836/01-03-2019 αίτησης προς τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ζητήθηκε η αναγνώριση ισοτιμίας και αντιστοιχίας του πτυχίου της Νομικής, που χορηγήθηκε από το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας Κύπρου («University of Nicosia»), κατ'εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 4 παρ.3 του ν.3328/2005. Στο πλαίσιο της εξέτασης της ως άνω αίτησης διαπιστώθηκε ότι για την απόκτηση του ως άνω πτυχίου Νομικής, το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας Κύπρου αναγνώρισε στον αιτούντα δεκατρία (13) μαθήματα από προηγούμενες σπουδές του στο Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, από όπου αναγορεύθηκε πτυχιούχος την 28^η Ιουλίου του 2010. Τα ως άνω μαθήματα αντιστοιχούν σε εξήντα (60) πιστωτικές μονάδες του προγράμματος σπουδών της Νομικής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας Κύπρου.

Σύμφωνα με το έγγραφο του ερωτήματος, τα δεκατρία (13) αναγνωρισθέντα μαθήματα ουδεμία συνάφεια εμφανίζουν με τη Νομική Επιστήμη. Ειδικότερα, πρόκειται για τα εξής μαθήματα: 1.ΦΥ 1401 Ιστορικό Διάγραμμα της

Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, 2. ΦΥ 2401^α Λογοτεχνικά είδη, Ρεύματα και Τεχνοτροπίες στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία, 3.ΦΥ 1901 Αγγλικά Ι, 4.ΦΥ 3420 Εισαγωγή στη Θεωρία της Λογοτεχνίας, 5.ΠΕΥ 009 Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο, 6. ΦΥ 2421 Κείμενο Νεοελληνικού Διαφωτισμού, 7. ΦΥ 2902 Αγγλικά ΙΙ, 8. ΦΥ 9903 Αγγλικά ΙΙΙ, 9.ΦΥ 1700 Εισαγωγή στη Γλωσσολογία, 10.ΦΠΥ Εισαγωγή στη Φιλοσοφία, 11.ΦΠΥ 18 Νεότερη και Σύγχρονη Φιλοσοφία, 12. ΦΥ 1102 Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Ι, 13. ΦΥ 2311 Αρχαία Ελληνική Γλώσσα ΙΙ.

2.Σε συνέχεια των παραπάνω διαπιστώσεων, με τη με αριθμ.πρωτ.Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π./8650/10-04-2020 επιστολή, ζητήθηκε από το Πανεπιστήμιο της αλλοδαπής, το οποίο εξέδωσε τον υπό εξέταση τίτλο σπουδών, να διευκρινισθεί με ποια μαθήματα του προγράμματος σπουδών της Νομικής, του Πανεπιστημίου Λευκωσίας (60 ECTS) αντιστοιχίζονται τα δεκατρία (13) αναγνωρισμένα μαθήματα. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία, που περιλαμβάνονται στον φάκελο του αιτούντος, ο Κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, απαντώντας, με την από 19-05-2020 επιστολή του, στο αίτημα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. αναφέρει, ως αντιστοιχιζόμενα, τα κάτωθι γνωστικά αντικείμενα, τα οποία αποτυπώνονται ως «General Electives-Γενικά Μαθήματα»:

Μαθήματα Τμήματος Νομικής Πανεπιστημίου Λευκωσίας	Μεταφερόμενα μαθήματα Τμήματος Φιλολογίας του Παν.Ιωαννίνων
EDUS 121 Νεοελληνική Γλώσσα Ι	ΦΥ 1401 Ιστορικό Διάγραμμα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. ΦΥ 2401 ^α Λογοτεχνικά είδη, Ρεύματα και Τεχνοτροπίες στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία.
BENG 100 College English	ΦΥ 1901 Αγγλικά Ι
EDUE 220 Νεοελληνική Λογοτεχνία	ΦΥ 3420 Εισαγωγή στη Θεωρία της Λογοτεχνίας
EDUS-320 Παιδική Λογοτεχνία	ΠΕΥ 009 Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο
EDUS-322 Ειδικά Θέματα Λογοτεχνίας	ΦΥ 2421 Κείμενο Νεοελληνικού Διαφωτισμού.
ENGL-100 Basic Writing	ΦΥ 2902 Αγγλικά ΙΙ

ENGL-101 English Composition	ΦΥ 9903 Αγγλικά III
EDUS-120 Θεωρία της Γλώσσας	ΦΥ 1700 Εισαγωγή στη Γλωσσολογία
EDUS 186 Εισαγωγή στη Φιλοσοφία	ΦΠΥ Εισαγωγή στη Φιλοσοφία ΦΠΥ 18 Νεότερη και Σύγχρονη Φιλοσοφία.
EDUS 321 Ελληνική Γραμματεία και Πολιτισμός	ΦΥ 1102 Αρχαία Ελληνική Γλώσσα I ΦΥ 2311 Αρχαία Ελληνική Γλώσσα II

3. Ακολούθως, σε απάντηση του με αριθμ.πρωτ.22/ΕΡ2/03-03-2021 εγγράφου μας, κατέστησαν γνωστά από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., με το με αριθμ.πρωτ.6119/12-03-2021 έγγραφό του, το οποίο μας διαβιβάστηκε με το με αριθμ.6121/12-03-2021 έγγραφο, τα ακόλουθα:

«...Όπως με σαφήνεια προκύπτει από το αναρτημένο πρόγραμμα σπουδών της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Λευκωσίας της Κύπρου (<https://www.unic.ac.cy/el/law-llb-4-years/>), δεν διδάσκονται μαθήματα Φιλολογίας στο πλαίσιο αυτού. Χάριν πληρότητας της απαντήσεως διευκρινίζεται ότι το πρόγραμμα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Λευκωσίας περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες μαθημάτων: α) Τα υποχρεωτικά μαθήματα, β) τα μαθήματα επιλογής, των οποίων το αντικείμενο είναι αμιγώς νομικό, και γ) τα γενικά μαθήματα επιλογής (*general electives*). Από την τελευταία (υπό γ) κατηγορία, οι φοιτητές δύνανται να επιλέξουν έως τρία μαθήματα, τα οποία μπορούν να αθροίσουν συνολικά έως δεκαοκτώ (18) ECTS. ...Στην ημεδαπή λειτουργούν τρεις (3) αυτόνομες μονομηματικές Νομικές Σχολές, ήτοι η Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, η Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και η Νομική Σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου της Θράκης. Τα προγράμματα σπουδών των ως άνω Νομικών Σχολών των ελληνικών ΑΕΙ αποτελούνται από μαθήματα που αφορούν σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα στο γνωστικό αντικείμενο της Νομικής Επιστήμης. Σημειώνεται δε ότι τα προσφερόμενα μαθήματα που δεν εντάσσονται στο αμιγώς γνωστικό αντικείμενο της Νομικής Επιστήμης είναι ιδιαίτερως περιορισμένα. Πιο αναλυτικά, όσον αφορά την Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, οι φοιτητές προκειμένου να λάβουν επιτυχώς το πτυχίο τους οφείλουν να περάσουν επιτυχώς τριάντα

ένα (31) υποχρεωτικά μαθήματα και δέκα (10) επιλεγόμενα (τουλάχιστον έξι (6) υποχρεωτικής και έως τέσσερα (4) ελεύθερης επιλογής). Τα ελάχιστα μαθήματα, τα οποία μπορεί να ειπωθεί ότι εκ πρώτης όψεως εκφεύγουν μεν του εν στενή εννοία αντικειμένου της Νομικής Επιστήμης, υπηρετούν, όμως, καθ' ομολογίαν σε μεγάλο βαθμό την κατανόηση αντικειμένων συναφών προς τη Νομική Επιστήμη και δεν συνιστούν σε καμία περίπτωση μαθήματα Φιλολογίας, είναι τα κάτωθι μαθήματα ελεύθερης επιλογής: «Γενική Κοινωνιολογία», «Πολιτική Επιστήμη», «Πολιτική Οικονομία» και «Ιστορία Εξωτερικής Πολιτικής». Καθένα από τα μαθήματα αυτά συνοδεύεται από 4 ECTS. Τα συγκεκριμένα μαθήματα δεν φαίνεται να μπορούν να αντιστοιχηθούν με κάποιο από τα μαθήματα, με τα οποία αναγνωρίστηκαν από το Πανεπιστήμιο της Λευκωσίας τα μεταφερθέντα μαθήματα. Διευκρινίζεται δε ως εκ περισσού, όσον αφορά το υποχρεωτικό μάθημα «Φιλοσοφία του Δικαίου», ότι η ύλη του εστιάζει στο γνωστικό αντικείμενο της Νομικής Επιστήμης και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να συνυπολογισθεί με τα ως άνω εκφεύγοντα του στενού πυρήνα της Νομικής Επιστήμης μαθήματα. Ακολούθως, σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οι προπτυχιακοί φοιτητές οφείλουν να εξεταστούν επιτυχώς σε πενήντα (50) μαθήματα: Εκτός των τριάντα επτά (37) υποχρεωτικών μαθημάτων οφείλουν να περάσουν επιτυχώς ένα (1) μάθημα επιλογής Γενικής Παιδείας, έξι (6) μαθήματα Περιορισμένης Επιλογής Ειδικών Γνώσεων, τα οποία εστιάζουν σε όλους τους κυρίους κλάδους του δικαίου και έξι (6) (ή υπό προϋποθέσεις τέσσερα) μαθήματα Ελεύθερης επιλογής Ειδικών Γνώσεων. Συνολικά δε από την τρίτη αυτή κατηγορία επιλεγόμενων μαθημάτων, ο Φοιτητής μπορεί να συγκεντρώσει έως είκοσι τέσσερα (24) ECTS. Τα ιδιαίτερος περιορισμένα μαθήματα που εκφεύγουν του στενού πυρήνα της Νομικής Επιστήμης είναι τα επιλεγόμενα μαθήματα Γενικής Παιδείας, ήτοι η «Γενική Κοινωνιολογία», η «Πολιτειολογία», η «Πολιτική Επιστήμη» και η «Διπλωματική Ιστορία», καθένα των οποίων εφοδιάζεται με τέσσερα (4) ECTS. Τα ως άνω μαθήματα, όπως και στην περίπτωση της Νομικής Σχολής Αθηνών, συμβάλλουν στην κατανόηση γνωστικών αντικειμένων συγγενών προς τη Νομική Επιστήμη. Ακολούθως, σύμφωνα με τον Κανονισμό των Προπτυχιακών Σπουδών, στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης προσφέρεται μια σειρά μαθημάτων εκμάθησης ξένης γλώσσας (ΓΑΛΛΙΚΑ 1, ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ Α, ΙΤΑΛΙΚΑ

Α κ.ά.), τα οποία, όμως, δεν συνοδεύονται σε καμία περίπτωση με απόκτηση ECTS. Ομοίως, το διατμηματικό μάθημα «Λογοτεχνία και Πολιτισμική Ιστορία της Προεπαναστατικής Ρωσίας Ι», δεν συνοδεύεται από ECTS. Στη Νομική Σχολή του ΔΠΘ πτυχιούχος καθίσταται ο φοιτητής όταν έχει ολοκληρώσει με επιτυχία τον κύκλο σπουδών των οκτώ (8) εξαμήνων που περιλαμβάνει πενήντα (50) μαθήματα, εκ των οποίων τα σαράντα τέσσερα (44) μαθήματα είναι υποχρεωτικά και τα έξι (6) υποχρεωτικά κατ' επιλογήν. Προσφέρεται ως υποχρεωτικό κατ' επιλογήν μάθημα αυτό της «Ξένης Γλώσσας». Αποσαφηνίζεται ότι το συγκεκριμένο μάθημα έχει περιεχόμενο αμιγώς νομικό καθότι στο πλαίσιο αυτού διδάσκεται νομική ορολογία. Προσφέρονται, ακόμη, τα μαθήματα «Διπλωματική Ιστορία» και «Πολιτικές Ιδέες», ως υποχρεωτικά κατ' επιλογήν μαθήματα των Β' και Στ' εξαμήνου αντιστοίχως, τα οποία συνοδεύονται από 2, 5 ECTS έκαστο. Τα ως άνω μαθήματα επιλογής, όπως και στην περίπτωση της προαναφερθέντων ημεδαπών Νομικών Σχολών, συμβάλλουν στην κατανόηση γνωστικών αντικειμένων συγγενών προς τη Νομική Επιστήμη. Από τα ως άνω προκύπτει σαφώς ότι στις Νομικές Σχολές των ελληνικών ΑΕΙ δεν απαντάται πρόγραμμα σπουδών, στο οποίο να περιλαμβάνεται μεγάλος, ούτε καν ικανός, αριθμός μαθημάτων Φιλολογίας ή άλλης επιστήμης, που λόγω της φύσεώς τους, δεν υπάγονται στο γνωστικό αντικείμενο της Νομικής Επιστήμης. Υπογραμμίζεται δε ότι ο πολύ μικρός αριθμός των ως άνω μαθημάτων δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να οδηγήσει σε μείωση της διάρκειας σπουδών.

-...Από το προσκομισθέν πιστοποιητικό αναλυτικής βαθμολογίας του αιτούντος προκύπτει ότι τα μαθήματα γενικής επιλογής του αλλοδαπού ιδρύματος κάλυψαν γνωστικό αντικείμενο της Νομικής Επιστήμης αντίστοιχου ύψους (60 ECTS), με συνέπεια τη μείωση κατά ένα (1) ακαδημαϊκό έτος του χρόνου σπουδών. Όπως σαφώς προκύπτει από το ως άνω έγγραφο, ο αιτών εξετάστηκε μεν στα υποχρεωτικά μαθήματα του Πανεπιστημίου Λευκωσίας (τα οποία, βέβαια, δεν αντιστοιχούν πλήρως προς τα μαθήματα των ημεδαπών προγραμμάτων σπουδών και ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο αιτών δεν έχει εξεταστεί στα κάτωθι υποχρεωτικά μαθήματα του προγράμματος σπουδών της Νομικής Σχολής Αθηνών: «Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο», «Εφαρμογές Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου», «Φιλοσοφία του Δικαίου», «Δίκαιο της Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας»), εξετάστηκε, όμως, σε μόλις τρία επιλεγόμενα μαθήματα («Ιστορία

του Δικαίου», «Διαιτησία- Διαμεσολάβηση» και «Ποινολογία»). Εξάλλου, σε κανένα από τα εξάμηνα φοίτησής του στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας ο αιτών δεν υπερέβη τα 30 ECTS, γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν διδάχθηκε σε τρία (3) ακαδημαϊκά έτη ύλη τετραετούς προγράμματος σπουδών. Ως εκ τούτου, τα μεταφερθέντα μαθήματα κάλυψαν γνωστικό αντικείμενο μαθημάτων της Νομικής Επιστήμης.

-...Δια της παρούσης αποσαφηνίζεται ότι κανένα από τα μαθήματα του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, με τα οποία αντιστοιχήθηκαν τα μαθήματα του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, δεν εμπεριέχεται στα προγράμματα σπουδών των ημεδαπών Νομικών Σχολών.

-...Έτι μία φορά σημειώνεται ότι κανένα από τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Νομικής (με Κατεύθυνση Ελληνικό Δίκαιο) του Πανεπιστημίου της Λευκωσίας Κύπρου, με τα οποία δίδεται σύμφωνα με το ιστορικό ότι αντιστοιχίζονται τα αναγνωρισθέντα μαθήματα του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, δεν συμπεριλαμβάνεται σε πρόγραμμα σπουδών Νομικής Σχολής των ελληνικών ΑΕΙ. Διευκρινίζεται δε, όπως επισημάνθηκε και ανωτέρω, ότι το υποχρεωτικό μάθημα «Φιλοσοφία του Δικαίου» της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών άπτεται του γνωστικού αντικειμένου της Νομικής Επιστήμης και δεν ταυτίζεται κατά περιεχόμενο με το αναγνωρισθέν μάθημα Εισαγωγή στη Φιλοσοφία».

4. Στο πλαίσιο της με αριθμ.13/10-11-2020 Συνεδρίασης του Β΄ Τμήματος του Διοικητικού Συμβουλίου του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. η Εκτελεστική Επιτροπή εισηγήθηκε την απόρριψη της με αριθμ.πρωτ.4836/01-03-2019 αίτησης αναφορικά με την αναγνώριση του τίτλου σπουδών «ΠΤΥΧΙΟ ΝΟΜΙΚΗΣ» (Κατεύθυνση Ελληνικού Δικαίου) του ενδιαφερομένου, ο οποίος, όπως αναφέρεται στο πρακτικό αυτό, ξεκίνησε τις σπουδές του την 1^η Φεβρουαρίου 2016, δηλαδή κατά το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2015-2016, και όχι, ως είθισται, σε χειμερινό εξάμηνο σπουδών και ολοκληρώθηκαν οι σπουδές του την 23^η Ιανουαρίου 2019, δηλαδή σε έξι (6) εξάμηνα. Ακολουθώντας, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Β΄ Τμήματος αποδέχθηκαν, ομόφωνα, την απορριπτική εισήγηση της αρμόδιας Εκτελεστικής Επιτροπής και απέρριψαν τη συγκεκριμένη αίτηση, λαμβάνοντας ως δεδομένη τη μη πλήρωση των όρων που τάσσει ο νόμος για την αναγνώριση της ισοτιμίας, εφόσον, μεταξύ άλλων:

α) το πρόγραμμα σπουδών που ολοκλήρωσε ο αιτών σε ελληνικό ΑΕΙ δεν οδηγεί σε απονομή πτυχίου Νομικής στην Ελλάδα και άρα σε απόκτηση γνώσεων ή/και επιδόσεων συγγενών/συναφών με το επιστημονικό πεδίο της επιστήμης της Νομικής και παρά ταύτα αναφέρεται στην αναλυτική βαθμολογία σπουδών του «μεταφορά» 60 πιστωτικών μονάδων (ects) αντιστοιχιζομένων με μαθήματα που δεν εντάσσονται σε κανένα από τα προγράμματα σπουδών της Νομικής Επιστήμης των ελληνικών ΑΕΙ, καθώς προδήλως δεν θεραπεύουν το επιστημονικό πεδίο της Νομικής Επιστήμης, β) η προαναφερόμενη «μεταφορά» πιστωτικών μονάδων οδήγησε σε συμπλήρωση του αριθμού των 240 πιστωτικών μονάδων στις οποίες αντιστοιχεί το πρόγραμμα σπουδών «Ελληνικό Δίκαιο» του αλλοδαπού ιδρύματος και σε απονομή του κρίσιμου πτυχίου Νομικής «Ελληνικού Δικαίου» σε έξι (6) εξάμηνα, δηλαδή, χρόνο σημαντικά μικρότερο των τεσσάρων ετών που προβλέπεται ως διάρκεια του προγράμματος αυτού στην Ελλάδα και γ) ενώ γίνεται, κατ' αρχήν, δεκτό ότι είναι αδιάφορος ο τρόπος εισόδου και η κατάταξη σε ορισμένο έτος σπουδών αλλοδαπού ιδρύματος, βάσει των σχετικών γνώσεων ή της προγενέστερης φοίτησης του ενδιαφερομένου σε άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή σχολές στις περιπτώσεις που η είσοδος αυτή είναι σύμφωνη με τον κανονισμό του αλλοδαπού ιδρύματος ή το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται, γίνεται επίσης δεκτό ότι ο ελληνικός Οργανισμός αναγνώρισης ακαδημαϊκής ισοτιμίας νομίμως εξετάζει το ουσιαστικό επίπεδο των σπουδών ενόψει του προγράμματος σπουδών του αλλοδαπού ΑΕΙ και των συνθηκών διδασκαλίας σε αυτό, προκειμένου να διακριβωθεί εάν ο τίτλος είναι της ίδιας επιστημονικής αξίας προς τον αντίστοιχο τίτλο που χορηγείται από ίδρυμα της ίδιας επιστημονικής ειδικότητας ή κατεύθυνσης στην ημεδαπή.

Η αίτηση απορρίφθηκε με ειδική αιτιολογία θέτοντας το ζήτημα του επιτρεπτού ή μη της αναγνώρισης τίτλων σπουδών από ομοταγή Ιδρύματα της αλλοδαπής, η χορήγηση των οποίων έχει πραγματοποιηθεί με αναγνώριση πιστωτικών μονάδων μη συναφούς γνωστικού αντικειμένου. Το ζήτημα αυτό συσχετίζεται, με το έγγραφο του προκειμένου ερωτήματος, με προηγούμενο ερώτημα, που είχε υποβάλει ο Πρόεδρος του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π και αφορούσε στην αναγνώριση ισοτιμίας «πτυχίου στη Νομική», το οποίο απονεμήθηκε στο πλαίσιο προγράμματος των σπουδών «Ελληνικό Δίκαιο» από άλλο ιδιωτικό Πανεπιστήμιο της Κύπρου, μετά από κατάταξη στο πρόγραμμα αυτό σε μη

εισαγωγικό έτος τετραετούς προγράμματος σπουδών «Ελληνικό Δίκαιο» ή «Κατεύθυνση Ελληνικού Δικαίου», με μεταφορά μονάδων από σπουδές σε μη νομικές σχολές της ημεδαπής, χωρίς προηγουμένως να έχει αποκτηθεί ο ημεδαπός τίτλος. Επί του ερωτήματος αυτού είχε εκδοθεί η με αριθμ.83/2015 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

5. Με τη με αριθμ.1755/2017 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Τμήματος Γ΄) ακυρώθηκε το με αριθμ.169/Συν.22-06-2015 (Θέμα 6^ο) πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του Διεπιστημονικού Οργανισμού Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), με το οποίο έγινε αποδεκτή η παραπάνω Γνωμοδότηση, κατά το κεφάλαιο αυτού με τίτλο «Σπουδές στο Ελληνικό Δίκαιο», στο οποίο αναφέρεται ότι δεν είναι δυνατή η αναγνώριση της ισοτιμίας τίτλου σπουδών Νομικής, ο οποίος απονέμεται από το «Ε.Π.Κ.» στο πλαίσιο προπτυχιακού προγράμματος σπουδών στο «Ελληνικό Δίκαιο» ή με «κατεύθυνση Ελληνικού Δικαίου». Ειδικότερα, στην ανωτέρω απόφαση αναφέρεται ότι με το προσβαλλόμενο πρακτικό έγινε ομόφωνα αποδεκτή η με αριθμ.83/2015 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Γ΄ Τμήματος) ως προς την ουσία της αποτίμησης των σπουδών (ερώτημα Α.1.) και αποφασίσθηκαν, με βάση τη γνωμοδότηση, τα ακόλουθα: *«Για την εισαγωγή μη πτυχιούχων. [...] Για τις κατατάξεις. [...] Σπουδές στο Ελληνικό Δίκαιο. Δεν είναι δυνατή η αναγνώριση ισοτιμίας τίτλου σπουδών Νομικής, ο οποίος απονέμεται στο πλαίσιο προπτυχιακού προγράμματος σπουδών στο “Ελληνικό Δίκαιο” ή με “κατεύθυνση Ελληνικού Δικαίου”. Η αναγνώριση αλλοδαπού τίτλου σπουδών Νομικής στα Τμήματα Νομικής των Ελληνικών Α.Ε.Ι. ως ισοτίμου με τα πτυχία τα απονεμόμενα από τα Τμήματα Νομικής των Ελληνικών Α.Ε.Ι., δεν εμπίπτει στο ρυθμιστικό πεδίο της νομοθεσίας για αναγνώριση ακαδημαϊκής ισοτιμίας αλλοδαπών τίτλων (ν. 3328/2005)».* Στο τέλος δε της απόφασης αυτής αναφέρεται ότι *«η ισχύς των ανωτέρω άρχεται για τους εισαχθέντες στα Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής μετά την ανάρτηση τους στην ιστοσελίδα του Οργανισμού»* και αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. στις 23.06.2015.

Με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ακυρώθηκε η ως άνω προσβαλλόμενη πράξη, αφού έγιναν δεκτά τα ακόλουθα: *«Επειδή, η προσβαλλόμενη πράξη, κατά το μέρος που ζητείται η ακύρωσή της, δεν εξαντλείται σε ερμηνεία υφιστάμενων κανόνων δικαίου, αλλά θέτει ως πρόσθετο*

κριτήριο για την ακαδημαϊκή αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών Νομικής να μην έχουν αυτοί ως περιεχόμενο σπουδών το ελληνικό δίκαιο. Το κριτήριο αυτό δεν τίθεται με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του ν. 3328/2005, στο πεδίο εφαρμογής του οποίου υπάγονται καταρχήν όλοι οι προερχόμενοι από αναγνωρισμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα (όπως και το αιτούν Πανεπιστήμιο, σύμφωνα με το 100^Α/1.10.2010 πρακτικό του Δ.Σ. του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.) αλλοδαποί τίτλοι σπουδών, ασχέτως αν το επιστημονικό τους αντικείμενο έχει ημεδαπή προέλευση, και με αποκλειστικά κριτήρια αξιολόγησης την «ισοτιμία» τους (δηλαδή αν αποκτήθηκαν με διαδικασία και ουσιαστικές προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές που ισχύουν στην Ελλάδα) ή την «ισοτιμία και αντιστοιχία» τους (δηλαδή αν αντιπροσωπεύουν το ίδιο, κατά βάση, περιεχόμενο γνώσεων, το οποίο αντιπροσωπεύει το πτυχίο του ελληνικού Α.Ε.Ι., προς το οποίο κρίθηκε η ισοτιμία τους). Επίσης, η προσβαλλόμενη πράξη περιέχει ρύθμιση με διαλαμβανόμενη σε αυτή έναρξη ισχύος (για τους εισαχθέντες στα Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής μετά την ανάρτησή της στις 23.6.2015 στην ιστοσελίδα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), με δημοσιοποίησή της στην ιστοσελίδα αυτή, προκειμένου να καταστεί γνωστή σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο, και με περιεχόμενο, το οποίο συνεπάγεται, από την ως άνω έναρξη ισχύος, την άρνηση ακαδημαϊκής αναγνώρισης των εν λόγω τίτλων σπουδών, σε αντίθεση με την μέχρι τότε πρακτική του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. (βλ. σελ. 6-7 της 83/2015 γνωμοδότησης του Ν.Σ.Κ., όπου αναφέρονται συγκεκριμένες περιπτώσεις, στις οποίες είχαν εκδοθεί από τον Πρόεδρο του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ατομικές πράξεις, με τις οποίες αναγνωρίσθηκε η ακαδημαϊκή ισοτιμία και αντιστοιχία τίτλων σπουδών που είχαν απονεμηθεί μετά από παρακολούθηση του επίμαχου προγράμματος σπουδών). Με τα δεδομένα αυτά, η προσβαλλόμενη πράξη έχει κανονιστικό χαρακτήρα (...). Εξάλλου, η εκτελεστικότητα της πράξης αυτής δεν αναιρείται από το ότι αυτή εκδόθηκε κατόπιν της 83/2015 γνωμοδότησης του Ν.Σ.Κ., εφόσον το Δ.Σ. του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. δεν περιορίσθηκε στην αποδοχή της γνωμοδότησης αυτής, στην οποία το εν λόγω ζήτημα εξετάσθηκε παρεμπιπτόντως στο πλαίσιο του ερωτήματός του για τον τρόπο αντιμετώπισης περιπτώσεων πτυχιούχων τίτλων του εν λόγω προγράμματος σπουδών, οι οποίοι μετέφεραν πιστωτικές μονάδες από μη περατωμένες σπουδές στην Ελλάδα, αλλά προέβη, όπως προαναφέρθηκε, σε νέα αυτοτελή ρύθμιση (...). 9. Επειδή, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις του ν. 3328/2005 συνάγεται ότι ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. δεν

έχει αρμοδιότητα έκδοσης κανονιστικών πράξεων, αλλά τα όργανά του αποφαίνονται, όπως εκτέθηκε στη σκέψη 6, επί ατομικών περιπτώσεων ακαδημαϊκής αναγνώρισης τίτλων της αλλοδαπής. Συνεπώς, η προσβαλλόμενη πράξη, έχουσα, κατά τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, κανονιστικό χαρακτήρα κατά το μέρος που αφορά το κεφάλαιο αυτής «Σπουδές στο Ελληνικό Δίκαιο» έχει εκδοθεί χωρίς νομοθετική εξουσιοδότηση. Πέραν τούτου, η πράξη αυτή είναι παράνομη και για τον λόγο ότι το ως άνω περιεχόμενό της αντίκειται στις προεκτεθείσες προϋποθέσεις του ν. 3328/2005 για την ακαδημαϊκή αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών, δια της οποίας (αναγνώρισης), εξάλλου, διευκολύνεται η περαιτέρω συμμετοχή στο ελληνικό ακαδημαϊκό γίνεσθαι των κατόχων των τίτλων αυτών, και μάλιστα σε γνωστικά αντικείμενα «ελληνικών επιστημών» (όπως είναι λ.χ. το «ελληνικό δίκαιο» ή η «ελληνική φιλολογία»), συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της τέχνης, επιστήμης, έρευνας και διδασκαλίας, σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος. Για τους λόγους αυτούς, η προσβαλλόμενη πράξη πρέπει να ακυρωθεί κατά το μέρος αυτό (...).

6. Μετά από την έκδοση της προαναφερόμενης απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας προέκυψε προβληματισμός από τα όργανα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., εάν η απόφαση αυτή ανέτρεψε το σκεπτικό της με αριθμ.83/2015 γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

7. Κατόπιν των ανωτέρω, χάριν ασφάλειας δικαίου και λόγω της σοβαρότητας του ζητήματος, υποβλήθηκε από την Υπηρεσία το ερώτημα, που εκτίθεται στο προοίμιο της παρούσας.

Νομοθετικό πλαίσιο

8. Στις διατάξεις των άρθρων 16 παρ.5 και 8 και 95 παρ.5 του Συντάγματος, όπως ισχύει μετά την αναθεώρησή του με την παράγραφο Β΄ του Ψηφίσματος της 25ης Νοεμβρίου 2019 της Θ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων (Α΄ 211), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 16

«5.Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση.
6...7...8...Η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται».

Άρθρο 95

«5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης».

9. Στις διατάξεις των άρθρων 165 και 166 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης-ΣΛΕΕ (πρώην άρθρα 149 και 150 ΣΕΚ, αντίστοιχα), μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία κυρώθηκε με τον ν.3671/2008 (Α΄129), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 165

«1. Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία. 2. Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο: ...να ευνοεί την κινητικότητα φοιτητών και εκπαιδευτικών, μεταξύ άλλων και μέσω της ακαδημαϊκής αναγνώρισης διπλωμάτων και περιόδων σπουδών...».

Άρθρο 166

«Η Ένωση εφαρμόζει πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης, η οποία στηρίζει και συμπληρώνει τις δράσεις των κρατών μελών, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο και την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης».

10. Στις διατάξεις του άρθρου 50 παρ.4 του π.δ.18/1989 «Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας» (Α΄8) ορίζονται τα εξής:
«4. Οι διοικητικές αρχές, σε εκτέλεση της υποχρέωσής τους κατά το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος, πρέπει να συμμορφώνονται ανάλογα με κάθε περίπτωση, με θετική ενέργεια προς το περιεχόμενο της απόφασης του Συμβουλίου, ή να απέχουν από κάθε ενέργεια που είναι αντίθετη προς όσα κρίθηκαν από αυτό...».

11. Περαιτέρω, στις διατάξεις των άρθρων 1, 2 παρ.1 α΄ και 2 α΄ και β΄, 3 περ.α΄, β΄, γ΄, στ΄, ζ΄ και η΄, 4 παρ.1, 2 και 3, 11 παρ.1 και 2 α΄ και β΄ και 23 του ν.3328/2005 «Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης και άλλες διατάξεις» (Α΄ 80), όπως το πρώτο

εδάφιο της υποπερίπτωσης ββ΄ της περίπτωσης η΄ του άρθρου 3 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 44 παρ.5α του ν. 4071/2012 (Α΄ 85) και το τελευταίο εδάφιο αυτής (της υποπερίπτωσης ββ΄) αντικαταστάθηκε με το άρθρο 18 παρ.1 εδ.1 του ν. 3369/2005 (Α΄ 171), οι λέξεις «με παρακολούθηση» στο τέλος της περίπτωσης α΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αντικαταστάθηκαν από τις μέσα σε «» λέξεις με το άρθρο 82 παρ.7 του ν.4485/2017 (Α΄114) και η περίπτωση β΄ του άρθρου 4 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 39 παρ.17 του ν.4186/2013 (Α΄193), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1 Ίδρυση- Νομική Μορφή -Έδρα

«Ίδρύεται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΙΤΛΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ» (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), που εδρεύει στην Αθήνα και εποπτεύεται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ο Οργανισμός στις διεθνείς του σχέσεις χρησιμοποιεί την επωνυμία: «Hellenic National Academic Recognition and Information Center (Hellenic NARIC)».

Άρθρο 2 Σκοπός

«1. Σκοπός του Οργανισμού είναι: α) Η αναγνώριση τίτλων σπουδών που απονέμονται από ομοταγή εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης της αλλοδαπής και β)... 2. Ο Οργανισμός για την επίτευξη του σκοπού του: α) Συλλέγει και επεξεργάζεται τις πληροφορίες και τα στοιχεία που αφορούν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, κυρίως σχετικά με την ελληνική ανώτατη εκπαίδευση του πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα και λειτουργεί ως Κέντρο ενημέρωσης για θέματα πανεπιστημιακής και ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης. β) Συλλέγει και επεξεργάζεται τις πληροφορίες και τα στοιχεία που αφορούν την ανώτατη εκπαίδευση σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, παρακολουθεί τις εξελίξεις που σημειώνονται διεθνώς στον χώρο αυτόν, ενημερώνει το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και τα πανεπιστήμια και τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) για θέματα ανώτατης εκπαίδευσης της αλλοδαπής και παρέχει πληροφορίες σε ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης ή αρμόδια Κέντρα και αντίστοιχους οργανισμούς της αλλοδαπής, σχετικά με την Οργάνωση και τη λειτουργία των ελληνικών πανεπιστημίων και τεχνολογικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης....».

Άρθρο 3 Ορισμοί

«Κατά την έννοια του νόμου αυτού: α) «Ανώτατη εκπαίδευση πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης» είναι η εκπαίδευση που παρέχεται από πανεπιστήμια και τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή ως ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης. β) «Τίτλος σπουδών» είναι πτυχίο ή δίπλωμα, με το οποίο πιστοποιείται ότι ο κάτοχός του έχει ολοκληρώσει επιτυχώς πρόγραμμα σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης. γ) «Πτυχίο» είναι ο τίτλος αναγνωρισμένου πανεπιστημιακού ή τεχνολογικού ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης, ο οποίος χορηγείται μετά από επιτυχή ολοκλήρωση προπτυχιακού προγράμματος σπουδών. δ)...ε)...στ) «Αναγνώριση τίτλου σπουδών» είναι η βεβαίωση και η διαπίστωση από τον Οργανισμό της «ισοτιμίας» ή «ισοτιμίας και αντιστοιχίας» του τίτλου. Η αναγνώριση αφορά πτυχία, μεταπτυχιακά διπλώματα και διδακτορικά διπλώματα. ζ) «Αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα» είναι το πανεπιστήμιο και το τεχνολογικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης που έχει κριθεί ως ομοταγές από τα αρμόδια όργανα του Οργανισμού. η) Ομοταγές θεωρείται το εκπαιδευτικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης της αλλοδαπής που αναγνωρίζεται από τα αρμόδια όργανα της χώρας του, εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: αα) Η διδασκαλία και η εξέταση περιλαμβάνει τα αναγκαία για την αντίστοιχη επιστήμη μαθήματα. ββ) Το ανώτατο ίδρυμα απονέμει ως τίτλους σπουδών πτυχία ή μεταπτυχιακά διπλώματα ή διδακτορικά διπλώματα. Κατ' εξαίρεση θεωρούνται ως ομοταγή και τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, καθώς και οι Ανώτατες Σχολές Καλών Τεχνών (εικαστικών τεχνών, μουσικής, θεάτρου, χορού, κινηματογράφου) που απονέμουν ως τίτλους σπουδών μόνο πτυχία. γγ) Το μεγαλύτερο μέρος του διδακτικού προσωπικού του προπτυχιακού και του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών έχει διδακτορικό δίπλωμα...δδ) Όταν οι απονεμόμενοι τίτλοι οδηγούν σε επαγγελματικά δικαιώματα, τα δικαιώματα αυτά αναγνωρίζονται στη χώρα που λειτουργεί το ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα. εε) Η διάρκεια σπουδών είναι τουλάχιστον τριετής για το προπτυχιακό και ενός έτους για το μεταπτυχιακό πρόγραμμα, οι δε σπουδαστές έχουν περατώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση».

Άρθρο 4 Προϋποθέσεις αναγνώρισης τίτλων

«Οι τίτλοι σπουδών των αναγνωρισμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής αναγνωρίζονται από τον Οργανισμό ως «ισότιμοι» ή ως «ισότιμοι

και αντίστοιχοι». 1. Η «ισοτιμία» αναγνωρίζεται εφόσον: α) Η διάρκεια των σπουδών, η διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης και οι όροι αξιολόγησης, προαγωγής και αποφοίτησης των σπουδαστών πληρούν τις απαιτήσεις των πανεπιστημίων και των τεχνολογικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης της ημεδαπής. Εξαιρούνται από την προϋπόθεση της διαδικασίας της διδασκαλίας και μάθησης τα ιδρύματα τύπου «ανοικτού πανεπιστημίου» (open university), «σπουδών εξ αποστάσεως» (distance learning) και «εξωτερικών πτυχίων» (external degrees), υπό τον όρο ότι τα συγκεκριμένα ιδρύματα έχουν ειδικό πρόγραμμα σπουδών για τον σκοπό αυτόν, ότι ολόκληρη η διαδικασία παροχής τέτοιου τύπου προγράμματος γίνεται αποκλειστικά από το ίδρυμα που απονέμει τον τίτλο και όχι από άλλο με οποιονδήποτε τρόπο συνεργαζόμενο με αυτό ίδρυμα και ότι η αξιολόγηση, προαγωγή και αποφοίτηση γίνονται με βάση διαφανείς και αδιάβλητες διαδικασίες, ανάλογες με αυτές που ισχύουν στα άλλα προγράμματα σπουδών «εξ αποστάσεως των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) της ημεδαπής» β) Όλο το πρόγραμμα σπουδών έχει διανυθεί σε ομοταγή Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και τουλάχιστον το 1/2 του προγράμματος ή τα δύο έτη, σε περίπτωση που η διάρκεια των σπουδών είναι πενταετής, έχει πραγματοποιηθεί στο Ίδρυμα που απονέμει τον τίτλο. Εξαίρεση ως προς το εν λόγω ελάχιστο ποσοστό σπουδών μπορεί να αποτελέσουν τα διαπανεπιστημιακά προγράμματα συνεργασίας αναγνωρισμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Η διάρκεια των σπουδών υπολογίζεται σε ακαδημαϊκά έτη, εξάμηνα ή διδακτικές μονάδες ή σε συνδυασμό αυτών. 2. Ειδικότερα για την αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής που αποκτώνται μετά από τριετή φοίτηση, όταν για τα αντίστοιχα προγράμματα της ημεδαπής προβλέπεται τετραετής ή πενταετής φοίτηση, «ισοτιμία» ή «ισοτιμία και αντιστοιχία» του πτυχίου αναγνωρίζεται μόνον εφόσον ο κάτοχος του πτυχίου είναι και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος. Στην περίπτωση αυτή δεν αναγνωρίζεται «ισοτιμία» του μεταπτυχιακού διπλώματος. Η κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου δεν κρίνεται απαραίτητη προκειμένου για ισοτιμία με πτυχίο τεχνολογικού εκπαιδευτικού ιδρύματος. Σε ειδικές περιπτώσεις εντατικών προγραμμάτων της αλλοδαπής τριετούς διάρκειας, όταν τα αντίστοιχα πανεπιστημιακά προγράμματα της ημεδαπής είναι τετραετούς διάρκειας, είναι δυνατόν με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του οικείου Τμήματος του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) του Οργανισμού, να χορηγηθεί «ισοτιμία» ή «ισοτιμία και

αντιστοιχία» στο πτυχίο χωρίς παράλληλη συνεκτίμηση μεταπτυχιακού διπλώματος. Στη σχετική απόφαση λαμβάνονται υπόψη συγκεκριμένα ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια και ιδίως οι διδακτικές μονάδες (credits) του προγράμματος σπουδών του αλλοδαπού ιδρύματος και η τυχόν αξιολόγηση ή πιστοποίησή του από αναγνωρισμένους φορείς ανώτατης εκπαίδευσης. Η απόφαση αυτή δημοσιοποιείται. 3. «Ισοτιμία και αντιστοιχία» αναγνωρίζεται εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση της «ισοτιμίας» του τίτλου σπουδών και επιπλέον ο ενδιαφερόμενος έχει διδαχθεί και εξετασθεί επιτυχώς στα βασικά μαθήματα του ομοειδούς προγράμματος σπουδών της ημεδαπής. Ο Οργανισμός μπορεί να απαιτήσει επιπλέον επιτυχή εξέταση σε συμπληρωματικό αριθμό μαθημάτων σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ημεδαπής. Τα συμπληρωματικά μαθήματα δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα έξι. Ο αριθμός αυτός μπορεί να αυξηθεί έως δέκα, όταν πρόκειται για την αναγνώριση τίτλων της αλλοδαπής αντίστοιχων με τίτλους, που αποκτώνται στην ημεδαπή μετά από σπουδές τουλάχιστον πενταετούς διάρκειας. Αν η διαφορά του προγράμματος σπουδών της ημεδαπής από το πρόγραμμα της αλλοδαπής είναι τόσο σημαντική ώστε να μην μπορεί να χορηγηθεί «ισοτιμία και αντιστοιχία» του τίτλου ούτε με τη συμπληρωματική εξέταση σε έξι ή, αναλόγως, δέκα μαθήματα, τότε αναγνωρίζεται «ισοτιμία» εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 4 παρ. 1. Τα συμπληρωματικά μαθήματα ορίζονται από το οικείο Τμήμα του Δ.Σ. του Οργανισμού μετά από εισήγηση της αρμόδιας Εκτελεστικής Επιτροπής (Ε.Ε.). 4...».

Άρθρο 11 Διαδικασία για αναγνώριση τίτλων σπουδών

«1. Οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν αίτηση για αναγνώριση τίτλου σπουδών είτε μόνο για «ισοτιμία» είτε για «ισοτιμία και αντιστοιχία»... 2. α) Ο Πρόεδρος αναθέτει τον φάκελο του ενδιαφερομένου σε ειδικό εισηγητή, ο οποίος, μετά τη συγκέντρωση όλων των απαραίτητων στοιχείων, συντάσσει εισήγηση. Στη συνέχεια, εφόσον υπάρχει προηγούμενο αναγνωρίσεως ή μη όμοιων τίτλων, ο φάκελος εισάγεται στον Πρόεδρο, αρμόδιο να εκδώσει τη σχετική απόφαση. Αν ο Πρόεδρος διαφωνεί με την εισήγηση του ειδικού εισηγητή, το θέμα εισάγεται για απόφαση στην αρμόδια Ε.Ε. Όταν δεν υπάρχει προηγούμενο αναγνωρίσεως ή μη ισοτιμίας όμοιων τίτλων, αρμόδια να αποφασίσει, θετικά ή αρνητικά, είναι η Ε.Ε. Εάν στην Ε.Ε. δεν υπάρξει ομοφωνία, το θέμα παραπέμπεται στο αρμόδιο Τμήμα. β) Όταν ζητείται αναγνώριση «ισοτιμίας και

αντιστοιχίας» και αν ακόμη υπάρχει προηγούμενη αναγνώριση απλής ισοτιμίας του συγκεκριμένου τίτλου, απαιτείται επιπλέον και εισηγήση ακαδημαϊκού συμβούλου σχετικά με την ανάγκη συμπληρωματικής εξέτασης σε συγκεκριμένα μαθήματα. «Ισοτιμία και αντιστοιχία» μπορεί να αναγνωρισθεί με ή χωρίς πρόσθετα μαθήματα. γ)...3.».

Άρθρο 23 Ισχύς

«Η Ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

12. Εξάλλου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 30 παρ.1 και 2, 32 παρ.1 και 3, 33 παρ.1, 2 και 12 του ν. 4009/2011 «Δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων» (Α'195), όπως το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 30 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 19 παρ.9^α του ν.4521/2018 (Α'38), η ισχύς της οποίας, σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ.9^β του ίδιου νόμου αρχίζει από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019, όπως το άρθρο 32 παρ.1 ισχύει μετά από την κατάργηση του τελευταίου εδαφίου της περ.β' με το άρθρο 16 παρ.1 του ν.4559/2018 (Α'142) και όπως η παρ.2 του άρθρου 33 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 56 του ν.4415/2016 (Α' 159):

Άρθρο 30 Διάρθρωση των σπουδών

«1. Οι σπουδές διαρθρώνονται σε τρεις κύκλους, τον πρώτο, τον δεύτερο και τον τρίτο. 2. α) Ο πρώτος κύκλος σπουδών συνίσταται στην παρακολούθηση ενός προγράμματος σπουδών, περιλαμβάνει μαθήματα που αντιστοιχούν κατ'ελάχιστο σε 240 πιστωτικές μονάδες και ολοκληρώνεται με την απονομή τίτλου σπουδών επιπέδου 6 του Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισηγήσεις των πρυτάνεων των ιδρυμάτων, οι οποίες διατυπώνονται μετά από γνώμη των κοσμητειών των οικείων σχολών, καθώς και ύστερα από γνώμη της ΑΔΙΠ, ορίζεται το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για την απονομή τίτλου σπουδών από όλα τα ομοειδή προγράμματα σπουδών, λαμβάνοντας υπόψη και τις αντίστοιχες εξελίξεις σε κάθε επιστημονικό πεδίο, στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης. β) Κάθε ακαδημαϊκό έτος περιλαμβάνει εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε 60 πιστωτικές μονάδες. γ) Κάθε ίδρυμα μπορεί να οργανώνει προγράμματα σύντομου κύκλου σπουδών, τα οποία

περιλαμβάνουν μαθήματα που αντιστοιχούν κατά μέγιστο σε 120 πιστωτικές μονάδες και ολοκληρώνεται με την απονομή πιστοποιητικού κατάρτισης σύντομου κύκλου, κατά τα οριζόμενα στον Οργανισμό του ιδρύματος. Το πιστοποιητικό αυτό δεν είναι ισότιμο με τίτλο σπουδών πρώτου κύκλου».

Άρθρο 32 Πρόγραμμα σπουδών

«1.α) Το Πρόγραμμα σπουδών περιέχει τους τίτλους των υποχρεωτικών, των κατ' επιλογή υποχρεωτικών και των προαιρετικών μαθημάτων, το περιεχόμενό τους, τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας τους, στις οποίες περιλαμβάνεται το κάθε μορφής επιτελούμενο Διδακτικό έργο, και τη χρονική αλληλουχία ή αλληλεξάρτηση των μαθημάτων. Περιέχει, επίσης, τα προσόντα και τις ειδικότητες του εκπαιδευτικού προσωπικού που απαιτούνται για την εφαρμογή του και την επίτευξη των μαθησιακών στόχων του. β) Σύμφωνα με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων της Ανώτατης Εκπαίδευσης, κάθε Πρόγραμμα σπουδών περιέχει επίσης τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα προσόντα που αποκτώνται από το σύνολο του προγράμματος σπουδών, καθώς και από κάθε επί μέρους μάθημα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα ή πρακτική άσκηση που περιλαμβάνεται σε αυτό, τις πιστωτικές μονάδες σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Φ.5/89656/Β3/13.8.2007 απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Β` 1466), καθώς και το επίπεδο των προσόντων σε αντιστοίχησή του με εκείνα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Δια Βίου Μάθησης και του Πλαισίου Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης. 2....3. Στα προγράμματα σπουδών πρώτου κύκλου ενός ιδρύματος μπορούν να περιλαμβάνονται, με την αναγνώριση των αντίστοιχων πιστωτικών μονάδων, και μαθήματα που παρέχονται από Σχολές άλλων ιδρυμάτων της ημεδαπής, όπως ορίζεται στους Οργανισμούς των ιδρυμάτων αυτών, ή της αλλοδαπής. Μεταξύ των δύο ιδρυμάτων καταρτίζεται ειδικό πρωτόκολλο συνεργασίας. 4....».

Άρθρο 33 Χρονική διάρθρωση σπουδών - Εξετάσεις

«1. Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου και λήγει την 31η Αυγούστου του επόμενου έτους. Το Διδακτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα. 2. Ο φοιτητής εγγράφεται στη σχολή στην αρχή κάθε εξαμήνου σε ημερομηνίες που ορίζονται από την κοσμητεία και δηλώνει τα μαθήματα που επιλέγει. 3...12.Ο φοιτητής ολοκληρώνει τις σπουδές του και του απονέμεται τίτλος σπουδών όταν εξεταστεί επιτυχώς στα μαθήματα που

προβλέπονται από το Πρόγραμμα σπουδών και συγκεντρώνει τον απαιτούμενο αριθμό πιστωτικών μονάδων. 13...».

13. Στις διατάξεις των άρθρων 14 και 16 του ν.3374/2005 «Διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση – Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων-Παράρτημα διπλώματος» (Α'189) ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 14 Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων

«1. Τα προγράμματα προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης οργανώνονται με βάση το σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων. 2. Το Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων είναι ένα σύστημα περιγραφής των προγραμμάτων σπουδών των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης με την απόδοση πιστωτικών μονάδων στα στοιχεία που τα συνθέτουν. Οι πιστωτικές μονάδες εκφράζουν τον φόρτο εργασίας που απαιτείται για την ολοκλήρωση των στόχων ενός ακαδημαϊκού προγράμματος από κάθε φοιτητή ή σπουδαστή. 3. Ο φόρτος εργασίας περιλαμβάνει τον χρόνο που απαιτείται για την ολοκλήρωση όλων των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων μάθησης, στο πλαίσιο ενός ακαδημαϊκού προγράμματος σπουδών, όπως η παρακολούθηση παραδόσεων, σεμιναρίων, η ανεξάρτητη μελέτη, η προετοιμασία εργασιών, η πρακτική άσκηση, η συμμετοχή στις εξετάσεις, η εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας. 4. Ο φόρτος εργασίας για κάθε φοιτητή ή σπουδαστή πλήρους φοίτησης κατά τη διάρκεια ενός ακαδημαϊκού έτους αποτιμάται σε εξήντα πιστωτικές μονάδες. Ο φόρτος εργασίας αποτιμάται ανά εξάμηνο σε τριάντα πιστωτικές μονάδες και ανά τρίμηνο σε είκοσι πιστωτικές μονάδες. Αρμόδια για την αντιστοίχιση του φόρτου εργασίας ανά μάθημα είναι τα συλλογικά όργανα διοίκησης των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. 5. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν τις ισχύουσες διατάξεις για τις διδακτικές μονάδες των μαθημάτων και τον ελάχιστο αριθμό διδακτικών μονάδων που απαιτείται σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών για τη λήψη του πτυχίου. 6. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στην εφαρμογή του συστήματος μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων».

Άρθρο 16 Μεταβατικές διατάξεις

«Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου εφαρμόζονται από τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως των υπουργικών αποφάσεων που προβλέπονται από τις διατάξεις του και πάντως από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους 2005 2006».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τίθενται υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα Υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

14. Η ελληνική νομοθεσία περί αναγνώρισης ακαδημαϊκής ισοτιμίας, όπως παγίως γίνεται δεκτό, διαμορφώνεται από το άρθρο 16 παρ. 5 και 8 του Συντάγματος και τη συνάδουσα με αυτό νομοθεσία (ΣτΕ 906/2020, 1698/2013, 570/2010, 2550/2009, 1452/2008, 3457/1998 (Ολομ.), 2274/1990 (Ολομ.), ΝΣΚ 226/2019).

15. Σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία απηχεί τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αναγνώριση ακαδημαϊκής ισοτιμίας τίτλων σπουδών της αλλοδαπής διέπεται από την εθνική νομοθεσία. Τούτο διότι ανάγεται στην εσωτερική οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος των σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης κάθε κράτους μέλους, για την οποία αυτό έχει αποκλειστική αρμοδιότητα σύμφωνα με το άρθρο 165 παρ. 1 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία κυρώθηκε με τον ν. 3671/2008 (Α'129). Για τον λόγο αυτό, άλλωστε, δεν έχουν εφαρμογή επί της ακαδημαϊκής ισοτιμίας οι σχετικές με την αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων Οδηγίες της ΕΕ (ΣτΕ 2253/2019, 1090/2017, 513/2015, 1698/2013, 3900/2012, 3451/2011, 2771/2011 (Ολομ.) 567/2010 (επταμ), 570-574/2010, 2318/2006, 1841/2006, 376/2001, 1440/2000, 3457/1998 (Ολομ.), 2274/1990 (Ολομ.), και, αντί άλλων, απόφαση ΔΕΚ της 23ης Οκτωβρίου 2008, Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, υπόθεση C-274/05, ιδίως, σκέψεις 36 και 37). Ειδικότερα, τα κράτη μέλη είναι αποκλειστικά αρμόδια να καθορίζουν τα ίδια τη μορφή, το περιεχόμενο και το επίπεδο της οικείας εκπαίδευσης και, ελλείψει σχετικής εναρμόνισης, και τα επιθυμητά για συγκεκριμένο επάγγελμα προσόντα. Σε σχέση με τους τίτλους σπουδών Νομικής, γίνεται διάκριση μεταξύ της αναγνώρισης ακαδημαϊκής

ισοτιμίας και αντιστοιχίας από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. και της αρμοδιότητας των Δικηγορικών Συλλόγων να λαμβάνουν υπόψη τίτλους που έχει αποκτήσει ο ενδιαφερόμενος σε άλλο κράτος μέλος και οι οποίοι συνιστούν νόμιμη προϋπόθεση για την άσκηση του ίδιου επαγγέλματος στο κράτος εκείνο, μη περιοριζόμενοι σε ενδεχόμενη έλλειψη πράξης αναγνώρισης ισοτιμίας τους από ακαδημαϊκή άποψη, προκειμένου αυτοί να προβούν σε συγκριτική εξέταση των ικανοτήτων οι οποίες πιστοποιούνται με τους τίτλους αυτούς και των γνώσεων και προσόντων που απαιτούνται για το συγκεκριμένο επάγγελμα από τις εθνικές διατάξεις προς διακρίβωση της συνδρομής ή μη των προϋποθέσεων για την εγγραφή ασκουμένων δικηγόρων, η οποία συναρτάται με τα άρθρα 45 και 49 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρα 39 και 40 ΣυνθΕΕ) στα οποία κατοχυρώνονται, αντίστοιχα, η ελευθερία κυκλοφορίας των εργαζομένων και το δικαίωμα εγκατάστασης. Τούτο, διότι, εφόσον οι τίτλοι αυτοί επιτρέπουν στο κράτος προέλευσης την πρόσβαση στο οικείο επάγγελμα, δεν θα μπορούσαν να μην εξετάζονται, εξαιτίας και μόνον διαφορών ως προς την αντίστοιχη εκπαίδευση του κράτους προέλευσης και του κράτους υποδοχής (ΣΤΕ 635/2018, 359/2017, 3375/2013, 3900/2012, 2771/2011 (Ολομ) σκέψεις 6 επ. και τις εκεί παραπομπές, μεταξύ άλλων, στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως των αποφάσεων της 13.11.2003 στην υπόθεση C-313/01, Christine Morgenbesser¹, της 16-07-1999 στην υπόθεση C-234/97, Tereza Fernandez de Bobadilla, στην απόφαση της 07.05.1991 στην υπόθεση C-340/89, Βλασσοπούλου, καθώς και στην απόφαση της 15-10-1987 στην υπόθεση C-222/86 Umectef/Heylens, ΝΣΚ 83/2015).

16. Τα θέματα της αναγνώρισης τίτλων σπουδών που απονέμονται από εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης, πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης της αλλοδαπής, ρυθμίστηκαν με τις διατάξεις του ν. 3328/2005. Με τον νόμο αυτόν ιδρύθηκε ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., στον οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές

¹ Στη σκέψη 64 της απόφασης αυτής αναφέρεται ότι η από ακαδημαϊκή και επαγγελματική άποψη, αναγνώριση της ισοτιμίας διπλώματος αποκτηθέντος σε ένα πρώτο κράτος μέλος μπορεί να είναι πρόσφορη, και μάλιστα καθοριστική, για την εγγραφή στον δικηγορικό σύλλογο ενός δευτέρου κράτους μέλους, με παραπομπή στην απόφαση της 28ης Απριλίου 1977, στην υπόθεση 71/76, Thieffry. Με την τελευταία απόφαση αντιμετωπίστηκε περίπτωση άρνησης άσκησης του επαγγέλματος του δικηγόρου στη Γαλλία σε κάτοχο πτυχίου Νομικής της χώρας του (Βελγίου), το οποίο είχε αναγνωρισθεί, από ακαδημαϊκή άποψη, ως προς τα πτυχία Νομικής της Γαλλίας.

με την εν λόγω αναγνώριση αρμοδιότητες. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου και κυρίως το άρθρο 1 στοιχείο (α) αυτού, σκοπός του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. είναι η αναγνώριση τίτλων σπουδών, οι οποίοι απονέμονται από ομοταγή εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης της αλλοδαπής. Στο άρθρο 3 περ.η΄ του ιδίου νόμου ορίζεται ως ομοταγές το εκπαιδευτικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης της αλλοδαπής, το οποίο πληροί, σωρευτικά, τις οριζόμενες στην περίπτωση αυτή (η΄) προϋποθέσεις. Στις προϋποθέσεις αυτές εντάσσεται, το να περιλαμβάνει η διδασκαλία και η εξέταση στο αλλοδαπό ίδρυμα, τα αναγκαία για την αντίστοιχη επιστήμη μαθήματα.

Από τον συνδυασμό των παραπάνω με το στοιχείο (β) του άρθρου 3 του ν.3328/2005, στο οποίο ορίζεται ότι ο προς αναγνώριση τίτλος σπουδών πρέπει να πιστοποιεί την επιτυχή ολοκλήρωση προγράμματος σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης, συνάγεται ότι ο σκοπός του νόμου συνίσταται στην υπαγωγή σε εξέταση με βάση τις ρυθμίσεις και τα κριτήρια τα οποία προβλέπονται σε αυτόν (και σε συμφωνία με το άρθρο 16 παρ.5 και 8 του Συντάγματος και τη σχετική νομολογία), αλλοδαπών τίτλων σπουδών προς διαπίστωση της επιστημονικής αξίας και του περιεχομένου τους, σε σχέση με τους τίτλους σπουδών τους οποίους απονέμουν τα Α.Ε.Ι. της ημεδαπής στην αντίστοιχη επιστήμη. Η διαπίστωση, δηλαδή της, από ακαδημαϊκή άποψη, αξίας ενός τίτλου, ο οποίος απονεμήθηκε από ομοταγές ίδρυμα της αλλοδαπής, σε σχέση με τίτλους οι οποίοι απονέμονται στο πλαίσιο της οργάνωσης των οικείων ακαδημαϊκών σπουδών στην αντίστοιχη επιστήμη στην Ελλάδα (ΝΣΚ 83/2015).

17. Όπως έχει παγίως κριθεί (ΣτΕ 525/2020, 354/2020, 2253/2019, 635/2018, 1090/2017, 3099-3104/2017, 3735, 2542/2011, 3451/2011, 3231/2010 κ.ά.) από τις διατάξεις του ν.3328/2005 συνάγεται ότι η διαδικασία αναγνώρισης τίτλου σπουδών εκπαιδευτικού ιδρύματος της αλλοδαπής ως ισοτίμου με πτυχίο ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος πανεπιστημιακής ή τεχνολογικής κατεύθυνσης αποτελείται από τα εξής στάδια. Στο πρώτο στάδιο κρίνεται αν το αλλοδαπό εκπαιδευτικό ίδρυμα, στο οποίο φοίτησε ο ενδιαφερόμενος και το οποίο χορήγησε τον υπό αναγνώριση τίτλο σπουδών, είναι ομοταγές, αν δηλαδή, από την άποψη του είδους και του περιεχομένου των παρεχομένων σε αυτό γνώσεων καθώς και από την άποψη των προσόντων των διδασκόντων

και των προϋποθέσεων της εισαγωγής των σπουδαστών σε αυτό, ανήκει στην ανώτατη βαθμίδα εκπαίδευσης και μάλιστα στον ίδιο ή ομοειδή κύκλο επιστημών. Εφ' όσον το ομοταγές του αλλοδαπού εκπαιδευτικού ιδρύματος αναγνωρισθεί, έπεται το δεύτερο στάδιο, κατά το οποίο κρίνεται το ισότιμο του αλλοδαπού τίτλου σπουδών, αν δηλαδή αυτό αποκτήθηκε αφενός με διαδικασία και ουσιαστικές προϋποθέσεις (π.χ. διάρκεια σπουδών, είδος και έκταση σπουδών, τρόπος διδασκαλίας, σημασία και τρόπος εξέτασης ή άλλης δοκιμασίας για προαγωγή ή αποφοίτηση των σπουδαστών) ανάλογες με αυτές που ισχύουν στην Ελλάδα και που αποδεικνύουν ότι ο τίτλος σπουδών είναι πράγματι της αυτής επιστημονικής αξίας και του αυτού επιπέδου με τους τίτλους σπουδών των ελληνικών ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, προς τα οποία γίνεται η σύγκριση και αφετέρου όλες οι σπουδές που οδήγησαν στη λήψη του αλλοδαπού τίτλου σπουδών να έχουν πραγματοποιηθεί σε ομοταγές, προς τα ελληνικά, αλλοδαπό εκπαιδευτικό ίδρυμα και, πάντως, το ήμισυ αυτών στο εκπαιδευτικό ίδρυμα που χορήγησε τον υπό αναγνώριση τίτλο σπουδών. Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής, έχει γίνει επίσης δεκτό ότι κατά την αναγνώριση ισοτιμίας εξετάζεται εάν είναι αντίστοιχη με την ελληνική νομοθεσία η αλλοδαπή νομοθεσία με βάση την οποία αποκτήθηκε ο τίτλος σπουδών (ΣΤΕ 2120/2008 αναφορικά με αναγνώριση ισοτιμίας διδακτορικού τίτλου καθώς και ΣΤΕ 3208/2009 σχετικά με συγκριτική εξέταση καθεστώτος κατάταξης με βάση καλλιτεχνικές δεξιότητες και φοίτησης μόνο τεσσάρων εξαμήνων σε αλλοδαπή Σχολή Καλών Τεχνών, έναντι ανάλογης εισαγωγής μόνο στο πρώτο εξάμηνο σπουδών στις ημεδαπές, και απαίτησης παρακολούθησης δέκα εξαμήνων σπουδών).

Εξάλλου, αλλοδαπός τίτλος σπουδών, που αναγνωρίσθηκε ως ισότιμος με συγκεκριμένο πτυχίο ελληνικού Α.Ε.Ι., δύναται να αναγνωρισθεί και ως αντίστοιχος προς το πτυχίο αυτό, αν δηλαδή αντιπροσωπεύει το ίδιο, κατά βάση, περιεχόμενο γνώσεων, το οποίο αντιπροσωπεύει το πτυχίο του ελληνικού Α.Ε.Ι., προς το οποίο κρίθηκε η ισοτιμία του. Στην περίπτωση κατά την οποία ο αλλοδαπός τίτλος σπουδών δεν αντιπροσωπεύει σε έκταση το ίδιο περιεχόμενο γνώσεων το οποίο αντιπροσωπεύει το πτυχίο του ελληνικού ΑΕΙ προς το οποίο κρίθηκε ισότιμος, είναι δυνατή η αναγνώριση της αντιστοιχίας του ύστερα από επιτυχή συμπληρωματική εξέταση στα μη διδαχθέντα στην αλλοδαπή μαθήματα του αυτού κύκλου σπουδών, η επιτυχής παρακολούθηση

των οποίων στην Ελλάδα είναι αναγκαία, λόγω της σοβαρότητάς τους, για τη χορήγηση του αντίστοιχου πτυχίου (ΣτΕ 525/2020, 1090/2017, 1755/2017, 3099-3104/2017, 4319/2012, 3451/2011, 3231/2010 σκέψεις 8 και 9, 3388/2009 σκέψεις 7 και 8., 3208/2009, 2590/2009, 2125/2008, 440, 1013, 1793, 2305/2007, 1083, 1912,2479/2006, 3288/2005 κ.ά).

18. Τα αρμόδια όργανα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. (είτε πρόκειται για Ολομέλεια του Δ.Σ., είτε πρόκειται για Τμήματα, ή τον Πρόεδρο αυτού) αποφαινόμενοι επί της ακαδημαϊκής αναγνώρισης τίτλων σπουδών που απονέμονται από ομοταγή εκπαιδευτικά ιδρύματα πανεπιστημιακής (και τεχνολογικής) κατεύθυνσης της αλλοδαπής, με την έκδοση διοικητικών πράξεων ατομικού, αποκλειστικώς, χαρακτήρα (ΣτΕ 1755/2017, 2882-2883/2009, 3226/2008, ΝΣΚ (ατομ.) 129/2020), οι οποίες εκδίδονται πάντοτε επί αίτησης συγκεκριμένου προσώπου προς αναγνώριση του κατεχόμενου απ' αυτόν τίτλου σπουδών και οι έννομες συνέπειές τους εξαντλούνται στο πρόσωπο που υπέβαλε την αίτηση αναγνώρισης (πρβλ.ΣτΕ 3226/2008, ΝΣΚ (ατομ.) 129/2020).

Η απόφαση, την οποία εκδίδει ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. πρέπει, λόγω της φύσης της, να είναι αιτιολογημένη είτε με αυτήν γίνεται δεκτή η αίτηση αναγνώρισης είτε απορρίπτεται, ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος της νομιμότητάς της και στις δυο περιπτώσεις [ΣτΕ 1698/2013, 3900/2012, 4319/2012, 207/2012, 1412/2011, 3735/2011, 3451/2011, 567/2010 7μ., 570-574/2010, 3208/2009, 2590/2009, 2658/2008, 2479/2008, 1452/2008, 2304/2007, 440/2007, 1912/2006, 4495/2005, 3288/2005, 476/2002, 3457/1998 (Ολομ.), 624/1994, 2274/1990 (Ολομ.)].

19. Περαιτέρω, το Συμβούλιο της Επικρατείας δέχεται, ότι για τον χαρακτηρισμό τίτλου σπουδών της αλλοδαπής ως ισοτίμου είναι κατά νόμο αδιάφορος ο τρόπος εισόδου και η κατάταξη του ενδιαφερομένου σε ορισμένο έτος σπουδών του ιδρύματος που τον χορήγησε, βάσει των σχετικών γνώσεων ή της προγενέστερης φοίτησής του σε άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή σχολές, εφόσον η είσοδος στο ίδρυμα που χορήγησε τον τίτλο έγινε σύμφωνα με τον κανονισμό του ή την ισχύουσα στην χώρα που αυτό ευρίσκεται νομοθεσία και από το επίπεδο της φοίτησης και της δοκιμασίας στο εν λόγω ίδρυμα ή τις λοιπές προϋποθέσεις για την απόκτηση του τίτλου προκύπτει ότι ο τελευταίος είναι της ίδιας επιστημονικής αξίας προς τον αντίστοιχο τίτλο που χορηγείται από ίδρυμα της ίδιας επιστημονικής ειδικότητας ή κατεύθυνσης (ΣτΕ 567/2010, 3208/2009,

2658/2008, 2296/2006, 907/2005, 2044/2004, 1462, 2667, 3643/2003, 1680/1999). Δέχεται επίσης, ότι, εφόσον συντρέχει περίπτωση εισαγωγής σε προχωρημένο εξαμήνο σπουδών ιδρύματος της αλλοδαπής, εξετάζεται όχι μόνον εάν ο χρόνος σπουδών είναι βραχύτερος της αντίστοιχης προσφερόμενης φοίτησης σε ημεδαπά ΑΕΙ αλλά και το ουσιαστικό επίπεδο των σπουδών ενόψει του προγράμματος σπουδών του αλλοδαπού ΑΕΙ και των συνθηκών διδασκαλίας σε αυτό (ΣΤΕ 4319/2012, ΝΣΚ 83/2015). Σημειώνεται, δε, ότι το πραγματικό των προαναφερομένων αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας, αφορά σπουδές που έχουν λάβει μέρος σε προγενέστερο συναφές, από άποψη ακαδημαϊκών γνώσεων, εκπαιδευτικό ίδρυμα.

20. Στις διατάξεις των άρθρων 30 παρ.1 και 2, 32 παρ.1 και 3, 33 παρ.1, 2 και 12 του ν. 4009/2011 (Α'195) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στην οργάνωση από τα αρμόδια προς τούτο όργανα των ημεδαπών προγραμμάτων σπουδών των ΑΕΙ και στη διάρθρωση των προγραμμάτων αυτών στη βάση ακαδημαϊκών ετών και εξαμήνων. Τα προγράμματα σπουδών περιλαμβάνουν σε κάθε ακαδημαϊκό έτος εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε εξήντα (60) πιστωτικές μονάδες. Προβλέπεται η δυνατότητα οργάνωσης προγραμμάτων σύντομου κύκλου σπουδών, με μαθήματα που αντιστοιχούν κατά μέγιστο σε 120 πιστωτικές μονάδες, ορίζεται, όμως, ότι η ολοκλήρωση των προγραμμάτων αυτών οδηγεί σε απονομή πιστοποιητικού σπουδών, το οποίο δεν είναι ισότιμο με τίτλο σπουδών πρώτου κύκλου. Οι κύκλοι σπουδών των ημεδαπών ΑΕΙ οργανώνονται στη βάση προγραμμάτων σπουδών, τα οποία περιλαμβάνουν μαθήματα υποχρεωτικά και μαθήματα επιλογής (υποχρεωτικής ή ελεύθερης), τα οποία βρίσκονται σε χρονική αλληλουχία ή αλληλεξάρτηση μεταξύ τους, τελούν σε συνάρτηση με τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα προσόντα που αποκτώνται από την ολοκλήρωση του κάθε προγράμματος και αφορούν στο πτυχίο σε απονομή του οποίου στοχεύει το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών. Σύμφωνα, δε, με τις ανωτέρω διατάξεις του ν.4009/2011 ο φοιτητής ολοκληρώνει τις σπουδές του και του απονέμεται τίτλος σπουδών, όταν εξεταστεί επιτυχώς στα μαθήματα που προβλέπονται από το Πρόγραμμα σπουδών και συγκεντρώσει τον απαιτούμενο αριθμό πιστωτικών μονάδων. Περαιτέρω η προβλεπόμενη, από τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν.4009/2011 και της Φ.5/89656/Β3/13.8.2007 απόφασης του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στην οποία και παραπέμπει

το άρθρο 32 του ν.4009/2011, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 14 του ν.3374/2005, κατ'εξουσιοδότηση της παραγράφου 6 του οποίου εκδόθηκε η προαναφερόμενη απόφαση, δυνατότητα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων από ένα πρόγραμμα σπουδών ημεδαπού ή αλλοδαπού Α.Ε.Ι. σε πρόγραμμα σπουδών το οποίο παρέχεται από Σχολή ή τμήμα ημεδαπού Α.Ε.Ι. και συνακόλουθα η αναγνώριση μαθημάτων, τα οποία έχει διδαχθεί και εξεταστεί επιτυχώς ο ενδιαφερόμενος φοιτητής στο τμήμα προέλευσής του, προϋποθέτει την κατάρτιση πρωτοκόλλου συνεργασίας μεταξύ των Α.Ε.Ι., σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στον Οργανισμό του οικείου Α.Ε.Ι. καθώς και την έγκρισή του από τα αρμόδια προς τούτο όργανα, αφορά δε τους φοιτητές οι οποίοι μετακινούνται μεταξύ Α.Ε.Ι. της ημεδαπής και της αλλοδαπής στο πλαίσιο προγραμμάτων κινητικότητας και ανταλλαγής φοιτητών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, με βάση συναπτόμενες μεταξύ των ιδρυμάτων εκπαιδευτικές συμφωνίες (ΝΣΚ 14/2020, 61/2017, 83/2015).

21. Εξάλλου, με τη με αριθμ.83/2015 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έγιναν, κατά πλειοψηφία, δεκτά τα ακόλουθα:

α) Τα ζητήματα συνεκτίμησης γνώσεων από προγράμματα σπουδών της ημεδαπής, εξετάζονται στο πλαίσιο των διατάξεων του ν.3328/2005 περί αναγνώρισης ισοτιμίας, όχι υπό μια έννοια δυνατότητας υποκατάστασης της απαίτησης του άρθρου 4 παρ.1 στοιχείο (β) του νόμου αυτού να έχει ολοκληρωθεί ένα αλλοδαπό πρόγραμμα σπουδών, αλλά αναλόγως της ειδικότερης περίπτωσης, υπό το πρίσμα της διακρίβωσης του εάν ο αλλοδαπός τίτλος σπουδών αποκτήθηκε υπό συνθήκες οι οποίες πληρούν τις απαιτήσεις των ημεδαπών Α.Ε.Ι., όπως επιβάλλεται από το άρθρο 4 παρ.1 στοιχείο (α) του ν.3328/2005. Η διακρίβωση δε αυτή θα περιλαμβάνει απαραίτητα, μεταξύ άλλων, εξέταση τόσο της διάρκειας των σπουδών στο ίδρυμα της αλλοδαπής όσο και του ουσιαστικού επιπέδου των σπουδών, ενόψει του περιεχομένου του προγράμματος σπουδών και των λοιπών συνθηκών διδασκαλίας του αλλοδαπού Α.Ε.Ι.. Εξυπακούεται ότι ειδικότερα ζητήματα νομίμως εγκεκριμένων προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ ημεδαπών και ομοταγών αλλοδαπών Α.Ε.Ι., εφόσον τέτοια προγράμματα θα μπορούσαν, αναλόγως των σχετικών προβλέψεων τους, να οδηγούν σε απονομή αλλοδαπού τίτλου σπουδών, θα ήταν εξεταστέα στο πλαίσιο του ν.3328/2005 σε συνάρτηση με τις σχετικές ρυθμίσεις των άρθρων 36 παρ.2 στοιχείο (α) και 41 παρ.1 του

ν.4009/2011 (ή προισχυουσών ρυθμίσεων, εφόσον αυτές θα ήταν εφαρμοστέες). Συνεπώς, η αναγνώριση ισοτιμίας πτυχίου, με αναγνώριση μαθημάτων/συνυπολογισμό πιστωτικών μονάδων, οι οποίες δεν επιδιώκουν την επίτευξη μαθησιακών αποτελεσμάτων του ίδιου γνωστικού αντικείμενου και με μειωμένο τον απαιτούμενο χρόνο απονομής πτυχίου λόγω του ως άνω συνυπολογισμού σπουδών και πιστωτικών μονάδων, δεν θα ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ.1 του ν.3328/2005, στην περίπτωση που στο πλαίσιο της κάθε επιμέρους ουσιαστικής κρίσης/εκτίμησης, ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. κατέληγε ότι ο αλλοδαπός τίτλος σπουδών δεν αποκτήθηκε υπό συνθήκες, οι οποίες να πληρούν τις απαιτήσεις των ημεδαπών Α.Ε.Ι.. β) Περαιτέρω, στις περιπτώσεις που ετέθησαν υπόψη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, δεν μπορούσε να στοιχειοθετηθεί αναλογία προς την ελληνική νομοθεσία του τρόπου κτήσης του κρίσιμου αλλοδαπού τίτλου σπουδών «Πτυχίο στη Νομική» για τους εξής, συνοπτικά, λόγους: Πρώτον, διότι τυχόν αποδοχή δυνατότητας συνυπολογισμού σπουδών της ημεδαπής με σπουδές της αλλοδαπής, θα προσέκρουε στην απαίτηση του άρθρου 4 παρ. 1 στοιχ. (α) του ν. 3328/2005 για κτήση του αλλοδαπού τίτλου υπό όρους, οι οποίοι πληρούν τις απαιτήσεις των Α.Ε.Ι. της ημεδαπής, καθώς η κατάταξη που λαμβάνει χώρα ισοδυναμεί, κατ' ουσίαν, με προαγωγή κατά δύο περίπου έτη σπουδών στο πλαίσιο του αλλοδαπού προγράμματος σπουδών με τίτλο «Ελληνικό Δίκαιο», το οποίο ουσιαστικά ζητείται να αναγνωρισθεί ως ταυτιζόμενο ή αντίστοιχο με τα τετραετούς διάρκειας προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Νομικής των Ελληνικών Α.Ε.Ι., η δε προαγωγή αυτή στηρίζεται σε συνυπολογισμό εκ μέρους του αλλοδαπού Α.Ε.Ι. σπουδών ή πιστωτικών μονάδων, οι οποίες αφορούν σε μαθήματα διδασκόμενα στο πλαίσιο προγράμματος σπουδών Τμημάτων ημεδαπών Α.Ε.Ι., τα οποία δεν οδηγούν στην απονομή πτυχίου Νομικής, αλλά επιδιώκουν την επίτευξη άλλων μαθησιακών αποτελεσμάτων και έχουν ως στόχο την απόκτηση διαφορετικών προσόντων και όχι των προσόντων του κατόχου πτυχίου Νομικής, δεύτερον, διότι δεν θα μπορούσε να υπαχθεί στον σκοπό και το ρυθμιστικό πεδίο των διατάξεων περί ακαδημαϊκής ισοτιμίας, τίτλος σπουδών της αλλοδαπής με αντικείμενο δίκαιο, το οποίο είναι αλλοδαπό στη χώρα των σπουδών, αλλά ημεδαπό στην Ελλάδα, ως χώρα αποδοχής του αλλοδαπού τίτλου, καθόσον αναγνώριση ισοτιμίας αλλοδαπών τίτλων στη Νομική Επιστήμη παρέχεται μόνον στην περίπτωση σύγκρισης πτυχίου

Νομικής με αντικείμενο δίκαιο αλλοδαπής πολιτείας προς τους τίτλους, οι οποίοι απονέμονται στο πλαίσιο της οργάνωσης της οικείας εκπαίδευσης στην Ελλάδα στο Ελληνικό Δίκαιο, τρίτον, διότι τυχόν αναγνώριση ισοτιμίας από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ενός τίτλου σπουδών, ο οποίος αποκτάται στην αλλοδαπή στο πλαίσιο ενός τετραετούς προγράμματος σπουδών «Ελληνικού Δικαίου» θα οδηγούσε σε καταστρατήγηση του άρθρου 16 παρ. 5 και 8 του Συντάγματος που διέπει την παροχή σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα από αυτοδιοικούμενα ν.π.δ.δ. και του ν. 3328/2005 που διέπει την αναγνώριση ισοτιμίας τίτλων σπουδών της αλλοδαπής, η δε αναγνώριση της ισοτιμίας αυτής, με συνυπολογισμό σπουδών ή άθροιση πιστωτικών μονάδων από διάφορα Τμήματα Ελληνικών Α.Ε.Ι., οι οποίες δεν επιδιώκουν την επίτευξη μαθησιακών αποτελεσμάτων που να αφορούν στην απόκτηση πτυχίου Νομικής και ακόμη και σε περίπτωση ολοκλήρωσής τους δεν οδηγούν σε απονομή πτυχίου Νομικής και που έχει ως συνέπεια τη μείωση του χρόνου απονομής του πτυχίου Νομικής «Ελληνικού Δικαίου» από αλλοδαπό ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα, θα συνιστούσε, επίσης, καταστρατήγηση της νομοθεσίας για την κατάταξη των πτυχιούχων των ημεδαπών Α.Ε.Ι., όπως και των πτυχιούχων ομοταγών αλλοδαπών Α.Ε.Ι., σε ημεδαπά Α.Ε.Ι., θίγοντας τις αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας.

22. Από τις διατάξεις του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος και 50 παρ. 4 του π.δ.18/1989 συνάγεται ότι η Διοίκηση, συμμορφούμενη προς το περιεχόμενο της ακυρωτικής απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, υποχρεούται όχι μόνο να θεωρήσει ανίσχυρη και μη υφιστάμενη νομικώς την ακυρωθείσα διοικητική πράξη, αλλά και να προβεί με θετικές ενέργειες στην αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που προέκυψε αμέσως ή εμμέσως από την ακυρωθείσα πράξη. Προς τον σκοπό αυτόν οφείλει να ανακαλέσει ή τροποποιήσει τις διοικητικές πράξεις που στηρίζονται στην ακυρωθείσα και να επαναλάβει τις πράξεις που, κατά τον νόμο, υποχρεούται να εκδώσει, χωρίς τη νομική πλημμέλεια που διαπιστώθηκε με την ακυρωτική απόφαση, ώστε να διαμορφωθεί νομική κατάσταση σύμφωνη προς τον νόμο, κατά την έννοια της ακυρωτικής απόφασης. Το ειδικότερο περιεχόμενο και η έκταση των υποχρεώσεων συμμόρφωσης της Διοίκησης προσδιορίζονται από το αντικείμενο της απαγγελλόμενης ακύρωσης, ήτοι από την φύση και το είδος της ακυρούμενης πράξης, ή τα νόμιμα στοιχεία που συγκροτούν την παράλειψη,

καθώς και από την κρίση ή τις κρίσεις επί των ζητημάτων που εξέτασε και για τα οποία αποφάνθηκε το Δικαστήριο στο αιτιολογικό της απόφασής του, δημιουργώντας, ως προς αυτά, δεδικασμένο για τη συγκεκριμένη περίπτωση (ΣΤΕ 1125-1128/2016 Ολομ., 677/2010 Ολομ., 1536/2016, 276/2016, 3704/2014).

23. Περαιτέρω, για το συγκεκριμένο ερώτημα, διατυπώθηκαν οι ακόλουθες γνώμες:

24. Κατά την πλειοψηφήσασα γνώμη, που απαρτίσθηκε από τους: Βασιλική Δούσκα, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και Πρόεδρο του Τμήματος, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αδαμαντία Καπετανάκη, Χρήστο Μητκίδη, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Ευάγγελο Μαρίνη, Μιχαήλ Τζουβάρα και Νικόλαο Μουκαζή, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψηφοί 8), προς την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια, Επιστήμη-Μαρία Μουστακάτου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ., (γνώμη χωρίς ψήφο), διατυπώθηκαν τα εξής:

25. Κατόπιν των προαναφερθέντων, πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, με τη με αριθμ. 1755/2017 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ακυρώθηκε το με αριθμ.169/Συν.22-06-2015 (Θέμα 6^ο) πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. κατά το κεφάλαιο αυτού με τίτλο «Σπουδές στο Ελληνικό Δίκαιο», με το οποίο ο Οργανισμός αρνήθηκε να προβεί στην αναγνώριση ισοτιμίας τίτλων σπουδών Νομικής με Α.Ε.Ι. της ημεδαπής, οι οποίοι (τίτλοι) απονεμήθηκαν στο πλαίσιο προπτυχιακού προγράμματος σπουδών στο «Ελληνικό Δίκαιο» ή με «κατεύθυνση Ελληνικού Δικαίου» από το Ε.Π.Κ. (το οποίο είχε ασκήσει την αίτηση ακύρωσης), κρίνοντας, ειδικότερα, το Δικαστήριο ότι η ως άνω πράξη είχε κανονιστικό χαρακτήρα, διότι το Διοικητικό Συμβούλιο του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. δεν περιορίστηκε στην αποδοχή της με αριθμ.83/2015 γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αλλά έθεσε ως πρόσθετο κριτήριο για την ακαδημαϊκή αναγνώριση τίτλων σπουδών Νομικής να μην έχουν αυτοί ως περιεχόμενο σπουδών το ελληνικό δίκαιο, κριτήριο το οποίο δεν τίθεται με τις διατάξεις του ν.3328/2005 και ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. δεν έχει αρμοδιότητα να εκδίδει κανονιστικές πράξεις.

Επομένως, από την ανωτέρω απόφαση δεν δημιουργήθηκε, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος και 50 παρ. 4 του π.δ.18/1989 (Α'8), δεδικασμένο ως προς το ζήτημα του τρόπου

αντιμετώπισης, στο πλαίσιο της ερμηνείας των διατάξεων του ν.3328/2005, των περιπτώσεων πτυχιούχων τίτλων του εν λόγω προγράμματος σπουδών, οι οποίοι μετέφεραν πιστωτικές μονάδες από σπουδές στην Ελλάδα, οι οποίες αφενός μεν δεν επεδίωκαν την επίτευξη μαθησιακών αποτελεσμάτων για την απόκτηση πτυχίου Νομικής και ακόμη και σε περίπτωση ολοκλήρωσής τους δεν θα οδηγούσαν σε απονομή πτυχίου Νομικής, αφετέρου δε είχαν ως συνέπεια τη μείωση του χρόνου σπουδών στο αλλοδαπό εκπαιδευτικό ίδρυμα, για το οποίο εκδόθηκε η με αριθμ.83/2015 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθόσον σύμφωνα με το αιτιολογικό της ανωτέρω απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας το Δικαστήριο δεν εξέτασε και δεν εξέφερε κρίση για το κρίσιμο αυτό ζήτημα. Ως εκ τούτου, η ανωτέρω απόφαση δεν ασκεί επιρροή στο πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π, με το οποίο έγινε αποδεκτή η γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ως προς το πρώτο ερώτημα που είχε υποβληθεί.

26. Περαιτέρω, σύμφωνα με όσα έχουν προεκτεθεί, το ζήτημα της αναγνώρισης ισοτιμίας τίτλων σπουδών, που αποκτήθηκαν από ομοταγή ιδρύματα της αλλοδαπής με αναγνώριση από το αλλοδαπό ίδρυμα μαθημάτων, από προηγούμενες σπουδές στην ημεδαπή, μη συναφούς γνωστικού αντικείμενου, τα οποία αντιστοιχίζονται με μαθήματα του αλλοδαπού ιδρύματος, που επίσης, δεν έχουν συνάφεια με τη νομική επιστήμη και στα οποία αναλογούν εξήντα (60) πιστωτικές μονάδες του προγράμματος σπουδών του αλλοδαπού ιδρύματος επί συνόλου διακοσίων σαράντα (240) πιστωτικών μονάδων, με αποτέλεσμα ο συνυπολογισμός αυτών των πιστωτικών μονάδων των μη συναφών μαθημάτων να έχει οδηγήσει σε μείωση, κατά ένα έτος του χρόνου σπουδών τετραετούς προγράμματος στην αλλοδαπή, εξετάζεται στο πλαίσιο των διατάξεων του ν.3328/2005 και ειδικότερα του άρθρου 4 παρ.1 στοιχείο (α) εδάφιο πρώτο και στοιχείο (β) περί αναγνώρισης ισοτιμίας. Ο σκοπός του νόμου αυτού συνίσταται στην υπαγωγή σε εξέταση, με βάση τις ρυθμίσεις και τα κριτήρια τα οποία προβλέπονται σε αυτόν, αλλοδαπών τίτλων σπουδών προς διαπίστωση της επιστημονικής αξίας και του περιεχομένου τους σε σχέση με τους τίτλους σπουδών τους οποίους απονέμουν τα Α.Ε.Ι. της ημεδαπής στην αντίστοιχη επιστήμη.

Η εξέταση αυτή γίνεται υπό το πρίσμα της διακρίβωσης, ανάλογα με την ειδικότερη περίπτωση, του εάν ο αλλοδαπός τίτλος σπουδών αποκτήθηκε υπό

συνθήκες και ουσιαστικές προϋποθέσεις (π.χ. το είδος και η έκταση των σπουδών, η διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης και οι όροι αξιολόγησης, προαγωγής και αποφοίτησης των σπουδαστών) ανάλογες με αυτές που ισχύουν στην Ελλάδα, υπό την έννοια ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4009/2011, οι κύκλοι σπουδών των ημεδαπών Α.Ε.Ι. οργανώνονται στη βάση προγραμμάτων σπουδών, τα οποία περιλαμβάνουν μαθήματα υποχρεωτικά και μαθήματα επιλογής (υποχρεωτικής ή ελεύθερης), τα οποία βρίσκονται σε χρονική αλληλουχία ή αλληλεξάρτηση μεταξύ τους, τελούν σε συνάρτηση με τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα προσόντα που αποκτώνται από την ολοκλήρωση του κάθε προγράμματος και αφορούν στο πτυχίο σε απονομή του οποίου στοχεύει το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών και που αποδεικνύουν ότι ο τίτλος σπουδών είναι πράγματι της αυτής επιστημονικής αξίας και του αυτού επιπέδου με τους τίτλους σπουδών των ελληνικών ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, προς τα οποία γίνεται η σύγκριση, όπως επιβάλλεται από τις ανωτέρω διατάξεις. Η διακρίβωση, δε, αυτή θα περιλαμβάνει απαραίτητα ενδελεχή εξέταση από τα αρμόδια όργανα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. του ουσιαστικού επιπέδου των σπουδών ενόψει του περιεχομένου του προγράμματος σπουδών και των λοιπών συνθηκών διδασκαλίας του αλλοδαπού Α.Ε.Ι. σε συνδυασμό και με τη μείωση του χρόνου σπουδών καθώς και εάν η αλλοδαπή νομοθεσία με βάση την οποία αποκτήθηκε ο τίτλος σπουδών είναι αντίστοιχη με την ελληνική νομοθεσία. Εξάλλου, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις, για την αναγνώριση της ισοτιμίας τίτλου σπουδών σε πρώτο στάδιο εξετάζεται εάν το αλλοδαπό ίδρυμα είναι ομοταγές και σε δεύτερο στάδιο, εάν ο τίτλος σπουδών αποκτήθηκε υπό τους ανωτέρω όρους.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, σύμφωνα με το διδόμενο ιστορικό, με τη με αριθμ.πρωτ.4836/01-03-2019 αίτηση προς τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ζητήθηκε η αναγνώριση τίτλου σπουδών «ΠΤΥΧΙΟ ΝΟΜΙΚΗΣ» (Κατεύθυνση Ελληνικού Δικαίου), που χορηγήθηκε από το ομοταγές ίδρυμα του Πανεπιστημίου της Λευκωσίας της Κύπρου («University of Nicosia»), ως ισότιμου και αντίστοιχου προς τα πτυχία που απονέμονται από τα Τμήματα Νομικής των Ελληνικών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 4 παρ.3 του ν.3328/2005. Οι σπουδές του αιτούντος στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας ξεκίνησαν την 1^η Φεβρουαρίου 2016, δηλαδή κατά το εαρινό

εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2015-2016 και όχι, ως είθισται κατά το χειμερινό εξάμηνο σπουδών και ολοκληρώθηκαν την 23^η Ιανουαρίου 2019, δηλαδή σε έξι (6) εξάμηνα. Για την απόκτηση του ως άνω τίτλου σπουδών, το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας Κύπρου αναγνώρισε στον αιτούντα δεκατρία (13) μαθήματα από προηγούμενες σπουδές του στο Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, από όπου αναγορεύθηκε πτυχιούχος την 28^η Ιουλίου του 2010, τα οποία (μαθήματα), όπως προαναφέρθηκε, ουδεμία συνάφεια έχουν με τη Νομική Επιστήμη. Τα μαθήματα αυτά, τα οποία αντιστοιχίζονται με δέκα (10) Γενικά Μαθήματα - «General Electives» του Πανεπιστημίου Λευκωσίας Κύπρου, τα οποία από άποψη γνωστικών αντικειμένων, όπως δίδεται, δεν είναι συναφή με τη Νομική Επιστήμη, αντιστοιχούν σε εξήντα (60) πιστωτικές μονάδες του προγράμματος σπουδών της Νομικής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας Κύπρου. Η αναγνώριση αυτή οδήγησε σε συμπλήρωση του αριθμού των 240 πιστωτικών μονάδων, στις οποίες αντιστοιχεί το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών του αλλοδαπού ιδρύματος και σε απονομή του πτυχίου σε χρόνο μικρότερο των τεσσάρων ετών, που προβλέπεται ως διάρκεια του προγράμματος αυτού.

Επιπρόσθετα, από το αναρτημένο πρόγραμμα σπουδών της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας της Κύπρου, σύμφωνα με το με αριθμ.πρωτ.6119/12-03-2021 έγγραφο του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., προκύπτει ότι δεν διδάσκονται, μαθήματα φιλολογίας στο πλαίσιο αυτού, το οποίο περιλαμβάνει υποχρεωτικά μαθήματα, μαθήματα επιλογής των οποίων το αντικείμενο είναι αμιγώς νομικό και τα γενικά μαθήματα επιλογής (general electives), από τα οποία οι φοιτητές δύνανται να επιλέξουν έως τρία μαθήματα που μπορούν να αθροίσουν συνολικά έως δεκαοκτώ (18) πιστωτικές μονάδες (ects). Ο συγκεκριμένος, όμως, τίτλος σπουδών απονεμήθηκε από το Πανεπιστήμιο αυτό κατόπιν αναγνώρισης δεκατριών (13) μαθημάτων από προηγούμενες περατωμένες σπουδές του αιτούντος στο Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, τα οποία (μαθήματα), όπως δίδεται, αφενός μεν ουδεμία συνάφεια εμφανίζουν με τη Νομική Επιστήμη, αφετέρου δε αντιστοιχήθηκαν με δέκα (10) μαθήματα γενικής επιλογής του αλλοδαπού ιδρύματος που αναλογούν σε εξήντα (60) πιστωτικές μονάδες, τα οποία επίσης δεν φαίνεται να έχουν συνάφεια με τη νομική επιστήμη, παρόλο που από το προσκομισθέν πιστοποιητικό αναλυτικής βαθμολογίας συνάγεται ότι τα

μαθήματα αυτά κάλυψαν γνωστικό αντικείμενο της Νομικής Επιστήμης αντίστοιχου ύψους πιστωτικών μονάδων, με συνέπεια, κατόπιν της αναγνώρισης των ανωτέρω πιστωτικών μονάδων, την κατάταξη του αιτούντος στο εν λόγω πρόγραμμα σπουδών σε μη εισαγωγικό εξάμηνο και τη μείωση κατά ένα (1) ακαδημαϊκό έτος του χρόνου σπουδών τετραετούς προγράμματος στην αλλοδαπή. Εξάλλου, κανένα από τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Νομικής (με κατεύθυνση Ελληνικό Δίκαιο) του Πανεπιστημίου Λευκωσίας Κύπρου, με τα οποία δίδεται, σύμφωνα με το ιστορικό, ότι αντιστοιχίζονται τα αναγνωρισθέντα μαθήματα δεν συμπεριλαμβάνεται σε πρόγραμμα σπουδών Νομικής Σχολής των ελληνικών Α.Ε.Ι..

Στο πλαίσιο της με αριθμ.13/10-11-2020 Συνεδρίασης του Β΄ Τμήματος του Διοικητικού Συμβουλίου του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., τα μέλη του Δ.Σ. του Β΄ Τμήματος αποδέχθηκαν, ομόφωνα, την απορριπτική εισήγηση της αρμόδιας Εκτελεστικής Επιτροπής και απέρριψαν τη συγκεκριμένη αίτηση λαμβάνοντας ως δεδομένη τη μη πλήρωση των όρων που τάσσει ο νόμος για την αναγνώριση της ισοτιμίας, εφόσον, μεταξύ άλλων, το πρόγραμμα σπουδών που ολοκλήρωσε ο αιτών σε ελληνικό Α.Ε.Ι. δεν οδηγεί σε απονομή πτυχίου Νομικής στην Ελλάδα και άρα σε απόκτηση γνώσεων ή/και επιδόσεων συγγενών/συναφών με το επιστημονικό πεδίο της επιστήμης της Νομικής και παρά ταύτα αναφέρεται στην αναλυτική βαθμολογία σπουδών του «μεταφορά» 60 πιστωτικών μονάδων (ects) αντιστοιχιζομένων με μαθήματα που δεν εντάσσονται σε κανένα από τα προγράμματα σπουδών της Νομικής Επιστήμης των ελληνικών Α.Ε.Ι., καθώς προδήλως δεν θεραπεύουν το επιστημονικό πεδίο της Νομικής Επιστήμης και η προαναφερόμενη «μεταφορά» πιστωτικών μονάδων οδήγησε σε συμπλήρωση του αριθμού των διακοσίων σαράντα (240) πιστωτικών μονάδων, στις οποίες αντιστοιχεί το πρόγραμμα σπουδών «Ελληνικό Δίκαιο» του αλλοδαπού ιδρύματος και σε απονομή του κρίσιμου πτυχίου Νομικής «Ελληνικού Δικαίου» σε έξι (6) εξάμηνα, δηλαδή, χρόνο σημαντικά μικρότερο των τεσσάρων ετών που προβλέπεται ως διάρκεια του προγράμματος αυτού στην Ελλάδα.

Κατόπιν, λοιπόν, των προαναφερθέντων και λαμβάνοντας υπόψη ότι από τα όργανα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. έχει κριθεί ότι τόσο τα δεκατρία (13) αναγνωρισμένα από σπουδές στην ημεδαπή μαθήματα όσο και τα δέκα (10) αντιστοιχιζόμενα

μαθήματα γενικής επιλογής του αλλοδαπού πανεπιστημίου δεν είναι συναφή, ως προς το γνωστικό τους αντικείμενο, με τη Νομική Επιστήμη καθώς και ότι, όπως προκύπτει από το δίδόμενο ιστορικό, στο πλαίσιο του αναρτημένου προγράμματος σπουδών της Νομικής Σχολής του αλλοδαπού πανεπιστημίου δεν διδάσκονται μαθήματα Φιλολογίας, η αναγνώριση ισοτιμίας πτυχίου, με αναγνώριση μαθημάτων/συνυπολογισμό πιστωτικών μονάδων, οι οποίες δεν επιδιώκουν την επίτευξη μαθησιακών αποτελεσμάτων του ίδιου γνωστικού αντικειμένου σε συνδυασμό και με κατάταξη σε μη εισαγωγικό εξάμηνο, με αποτέλεσμα τη μείωση του χρόνου τετραετούς προγράμματος σπουδών λόγω του ως άνω συνυπολογισμού σπουδών και πιστωτικών μονάδων, δεν θα ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ.1 του ν.3328/2005, αφενός μεν διότι δεν πληρούνται οι απαιτήσεις των Α.Ε.Ι. της ημεδαπής και δεν θεμελιώνεται αναλογία του τρόπου εισαγωγής και κατάταξης στο κρίσιμο πρόγραμμα σπουδών, αφετέρου δε δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί, λόγω της μείωσης των σπουδών, αντιστοιχία προς την ελληνική νομοθεσία του τρόπου κτήσης του κρίσιμου αλλοδαπού τίτλου σπουδών, το οποίο ζητείται να αναγνωρισθεί ως ταυτιζόμενο ή αντίστοιχο με τα τετραετούς διάρκειας προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Νομικής των ελληνικών Α.Ε.Ι..

27. Κατά τη μειοψηφήσασα γνώμη, η οποία απαρτίσθηκε από τους: Σπυρίδωνα Παπαγιαννόπουλο, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και Κυριακή Παρασκευοπούλου, Νομική Σύμβουλο του Κράτους, (ψηφοί 2), διατυπώθηκαν τα εξής:

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.3328/2005 άρθρο 3 περ. ζ' και η' «Αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα» είναι το πανεπιστήμιο και το τεχνολογικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης που έχει κριθεί ως ομοταγές από τα αρμόδια όργανα του Οργανισμού, περαιτέρω δε (περ.η'): Ομοταγές θεωρείται το εκπαιδευτικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης της αλλοδαπής που αναγνωρίζεται από τα αρμόδια όργανα της χώρας του, εφόσον συντρέχουν - μεταξύ άλλων - και οι εξής προϋποθέσεις: Η διδασκαλία και η εξέταση περιλαμβάνει τα αναγκαία για την αντίστοιχη επιστήμη μαθήματα και η διάρκεια σπουδών είναι τουλάχιστον τριετής για το προπτυχιακό και ενός έτους για το μεταπτυχιακό πρόγραμμα, οι δε σπουδαστές έχουν περατώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Με το άρθρο 4 παρ.1 του ίδιου νόμου οι τίτλοι σπουδών των αναγνωρισμένων εκπαιδευτικών

ιδρυμάτων της αλλοδαπής αναγνωρίζονται από τον Οργανισμό ως «ισότιμοι» ή ως «ισότιμοι και αντίστοιχοι». Η «ισοτιμία» αναγνωρίζεται εφόσον η διάρκεια των σπουδών, η διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης και οι όροι αξιολόγησης, προαγωγής και αποφοίτησης των σπουδαστών πληρούν τις απαιτήσεις των πανεπιστημίων και των τεχνολογικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης της ημεδαπής και η «ισοτιμία και αντιστοιχία» αναγνωρίζεται εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση της «ισοτιμίας» του τίτλου σπουδών και επιπλέον ο ενδιαφερόμενος έχει διδαχθεί και εξετασθεί επιτυχώς στα βασικά μαθήματα του ομοειδούς προγράμματος σπουδών της ημεδαπής.

Από την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων (όπως αυτή προκύπτει από την πρόσφατη νομολογία) συνάγεται καταρχήν ότι η διαδικασία αναγνώρισης τίτλου σπουδών εκπαιδευτικού ιδρύματος της αλλοδαπής ως ισότιμου με πτυχίο ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος πανεπιστημιακής ή τεχνολογικής κατεύθυνσης αποτελείται από δύο στάδια: Στο πρώτο στάδιο κρίνεται αν το αλλοδαπό εκπαιδευτικό ίδρυμα, στο οποίο φοίτησε ο ενδιαφερόμενος και το οποίο χορήγησε τον υπό αναγνώριση τίτλο σπουδών, είναι ομοταγές, αν δηλαδή, από την άποψη του είδους και του περιεχομένου των παρεχομένων σε αυτό γνώσεων καθώς και από την άποψη των προσόντων των διδασκόντων και των προϋποθέσεων της εισαγωγής των σπουδαστών σε αυτό, ανήκει στην ανώτατη βαθμίδα εκπαίδευσης και μάλιστα στον ίδιο ή ομοειδή κύκλο επιστημών. Κατά το δεύτερο στάδιο και εφ' όσον το ομοταγές του αλλοδαπού εκπαιδευτικού ιδρύματος αναγνωρισθεί, κρίνεται το ισότιμο του αλλοδαπού τίτλου σπουδών, αν δηλαδή αυτό, αφ' ενός αποκτήθηκε με διαδικασία και ουσιαστικές προϋποθέσεις (π.χ. διάρκεια σπουδών, τρόπος διδασκαλίας, σημασία και τρόπος εξετάσεως ή άλλης δοκιμασίας για προαγωγή ή αποφοίτηση των σπουδαστών) ανάλογες με αυτές που ισχύουν στην Ελλάδα και που αποδεικνύουν ότι ο τίτλος σπουδών είναι πράγματι της αυτής επιστημονικής αξίας και του αυτού επιπέδου με τους τίτλους σπουδών των ελληνικών ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και αφ' ετέρου όλες οι σπουδές που οδήγησαν στη λήψη του αλλοδαπού τίτλου σπουδών έχουν πραγματοποιηθεί σε ομοταγές, προς τα ελληνικά, αλλοδαπό εκπαιδευτικό ίδρυμα και, πάντως, το ήμισυ αυτών στο εκπαιδευτικό ίδρυμα που χορήγησε τον υπό αναγνώριση τίτλο σπουδών. Εξ άλλου, αλλοδαπός τίτλος σπουδών, που αναγνωρίσθηκε ως ισότιμος με συγκεκριμένο πτυχίο ελληνικού Α.Ε.Ι.,

δύναται να αναγνωρισθεί και ως αντίστοιχος προς το πτυχίο αυτό, αν δηλαδή αντιπροσωπεύει το ίδιο, κατά βάση, περιεχόμενο γνώσεων, το οποίο αντιπροσωπεύει το πτυχίο του ελληνικού (ΣΤΕ 525/2020).

Περαιτέρω δε, έχει παγίως κριθεί ότι με τις διατάξεις του ν. 3328/2005 για την ακαδημαϊκή αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών, δια της οποίας (αναγνώρισης) διευκολύνεται η περαιτέρω συμμετοχή στο ελληνικό ακαδημαϊκό γίνεσθαι των κατόχων των τίτλων αυτών, και μάλιστα σε γνωστικά αντικείμενα «ελληνικών επιστημών» (όπως είναι λ.χ. το «ελληνικό δίκαιο» ή η «ελληνική φιλολογία»), συμβάλλοντας (ενν. με την αναγνώριση αυτή) στην ανάπτυξη της τέχνης, επιστήμης, έρευνας και διδασκαλίας, σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος. (ΣΤΕ 1755/2017).

Τέλος, έχει επίσης παγίως κριθεί (ΣΤΕ 1843, 4945/1988, 1680/1999 7μ., 1462, 2667, 3643/2003, 2044/2004, 907/2005, 2296/2006, 2658/2008, 377, 2550, 3208/2009, 567/2010 7μ.), ότι για τον χαρακτηρισμό τίτλου σπουδών της αλλοδαπής ως ισοτίμου είναι αδιάφορος ο τρόπος εισόδου και η κατάταξη του ενδιαφερομένου σε ορισμένο έτος σπουδών του ιδρύματος που τον χορήγησε, βάσει των σχετικών γνώσεων, εφόσον η είσοδος στο ίδρυμα που χορήγησε τον τίτλο έγινε σύμφωνα με τον κανονισμό του ή την ισχύουσα στην χώρα που αυτό βρίσκεται νομοθεσία και από το επίπεδο της φοιτήσεως και της δοκιμασίας στον εν λόγω ίδρυμα ή τις λοιπές προϋποθέσεις για την απόκτηση του τίτλου προκύπτει ότι ο τελευταίος είναι της ίδιας επιστημονικής αξίας προς τον αντίστοιχο τίτλο που χορηγείται από ίδρυμα της ίδιας επιστημονικής ειδικότητας ή κατευθύνσεως. (ιδίως ΣΤΕ 4319/2012 σκ. 6.) Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο ν.3328/2005 δεν υποχρεώνει σε ταύτιση προγραμμάτων μεταξύ του αλλοδαπού και του ημεδαπού ιδρύματος. Αντιθέτως, διευκολύνει την περαιτέρω συμμετοχή στο ελληνικό ακαδημαϊκό γίνεσθαι των κατόχων των τίτλων αυτών, και μάλιστα σε γνωστικά αντικείμενα «ελληνικών επιστημών» (όπως είναι λ.χ. το «ελληνικό δίκαιο» ή η «ελληνική φιλολογία»), συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της τέχνης, επιστήμης, έρευνας και διδασκαλίας, σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος. (ΣΤΕ ανωτ. 1755/2017).

Συνακόλουθα, η απάντηση που προσήκει στο ερώτημα αν οι διατάξεις του άρθρου 4 του ν.3328/2005 παρέχουν στον ΔΟΑΤΑΠ την δυνατότητα να αρνηθεί την αναγνώριση ισοτιμίας τίτλων σπουδών από ομοταγή ιδρύματα της αλλοδαπής μόνο για τον λόγο ότι η χορήγηση των τίτλων αυτών έχει

πραγματοποιηθεί ύστερα από αναγνώριση εξήντα πιστωτικών διδακτικών μονάδων μη συναφούς γνωστικού αντικειμένου επί συνόλου 240 πιστωτικών μονάδων, είναι αρνητική. Ο ΔΟΑΤΑΠ θα πρέπει να προβεί σε αιτιολογημένη εκτίμηση (εννοείται κατά περίπτωση και εκδίδοντας ατομικές πράξεις) αν το σύνολο των σπουδών εκάστου αιτούντος περιλαμβάνει τα αναγκαία για την αντίστοιχη επιστήμη μαθήματα και ο τίτλος που έχει αποκτηθεί αναφέρεται στα βασικά αντίστοιχα μαθήματα, υπό το πρίσμα ότι η διάρκεια των σπουδών, η διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης και οι όροι αξιολόγησης, προαγωγής και αποφοίτησης των σπουδαστών είναι συνολικά ανάλογες με τις απαιτήσεις των πανεπιστημίων και των τεχνολογικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης της ημεδαπής.

Απάντηση

28. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ΄) γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ως εξής: α) Η αναγνώριση ισοτιμίας τίτλου ο οποίος, όπως έχει κριθεί από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., χορηγήθηκε από ομοταγές ίδρυμα της αλλοδαπής στο πλαίσιο τετραετούς προγράμματος σπουδών στο Ελληνικό Δίκαιο, με συνυπολογισμό εξήντα (60) πιστωτικών μονάδων μη συναφούς γνωστικού αντικειμένου επί συνόλου διακοσίων σαράντα (240) πιστωτικών μονάδων, και ειδικότερα, με αναγνώριση δεκατριών (13) μαθημάτων από σπουδές στην ημεδαπή σε Τμήμα Φιλολογίας τα οποία αντιστοιχήθηκαν με δέκα (10) μαθήματα γενικής επιλογής του αλλοδαπού πανεπιστημίου επίσης μη συναφούς γνωστικού αντικειμένου προς τη Νομική Επιστήμη, με συνέπεια τη μείωση του χρόνου σπουδών στο αλλοδαπό ίδρυμα κατά ένα έτος (60 πιστωτικές μονάδες), δεν θα ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ.1 του ν.3328/2005, αφενός, διότι δεν πληρούνται οι απαιτήσεις των Α.Ε.Ι. της ημεδαπής και δεν θεμελιώνεται αναλογία του τρόπου εισαγωγής και κατάταξης στο κρίσιμο πρόγραμμα σπουδών, και αφετέρου, διότι δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί, λόγω της μείωσης του χρόνου σπουδών, αντιστοιχία προς την ελληνική νομοθεσία του τρόπου κτήσης του κρίσιμου αλλοδαπού τίτλου σπουδών, ο οποίος ζητείται να αναγνωρισθεί ως ταυτιζόμενος ή αντίστοιχος με τα τετραετούς διάρκειας προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Νομικής των ελληνικών Α.Ε.Ι. και β) η δυνατότητα αναγνώρισης ή μη από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. τίτλων που αποκτήθηκαν με αναγνώριση από το αλλοδαπό ίδρυμα κατά πολύ μικρότερου αριθμού

πιστωτικών μονάδων (λόγου χάριν 5,10,15 πιστωτικών μονάδων) μη συναφούς γνωστικού αντικειμένου τελεί υπό την προηγούμενη αιτιολογημένη, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, ουσιαστική κρίση του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. αφενός ότι ο αριθμός των ανωτέρω πιστωτικών μονάδων είναι πολύ μικρός αφετέρου ότι ο τίτλος που αποκτήθηκε από ίδρυμα της αλλοδαπής είναι, κατ' ουσίαν, της αυτής επιστημονικής αξίας προς τον αντίστοιχο τίτλο που χορηγείται από ίδρυμα της ημεδαπής της ίδιας επιστημονικής ειδικότητας.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ**Αθήνα, 13-04-2021****Η Πρόεδρος****Βασιλική Δούσκα****Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.****Η Εισηγήτρια****Επιστήμη-Μαρία Μουστακάτου****Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.**